

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Dopady zavedení eura na ekonomické subjekty v Evropské unii

Bc. Monika Hubálková

Diplomová práce

2009

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomie
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Monika HUBÁLKOVÁ**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**

Název tématu: **Dopady zavedení eura na ekonomické subjekty v Evropské unii**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úvod

1. Vznik a vývoj Evropské měnové unie
2. Přístupová kritéria a jejich plnění
3. Přínosy a rizika zavedení eura
4. Dopady zavedení eura

Závěr

Literatura

Přílohy

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

cca 50 stran

Forma zpracování diplomové práce:

tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BANKO DE PORTUGAL. Annual Report 2006. Eurosystem. 2007. 345 s.

BRŮŽEK, Antonín. Euro je zde... Praha: VŠE. 1999. 20s. ISBN 8070792396

FAJMON, Hynek; KLAUS, Václav a kol. Euro versus koruna. 1. vydání. Ivana Pečínková. 2007. 192 s. ISBN 978-80-7325-120-8

FISHMAN M., Robert. MESSINA M., Anthony, The year of the euro: The Cultural, Social, and Political Import of Europes Common Currency. University of Notre Dame Press. 2006. 328 s. ISBN 0-268-02881-8

MARKOVA, Jana. Mezinárodní měnové instituce.1. vydání. Praha: VŠE. 2002. 254 s. ISBN 80-245-0431-6

OBEIRNE, Patrick. Managing the Euro in Information Systems: Strategies for Successful Changeover. Addison Wesley. 1999. ISBN 0-201-60482-5

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Liběna Černožorská, Ph.D.

Ústav ekonomie

Datum zadání diplomové práce:

30. června 2008

Termín odevzdání diplomové práce:

1. května 2009

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

prof. RNDr. Bohuslav Sekerka, CSc.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 17. července 2008

Prohlašuji

Tuto práci jsem vykonala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 16.4.2009

Monika Hubálková

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá problematikou Evropské měnové unie se zaměřením na dopady zavedení eura na ekonomické subjekty. Předmětem zpracování je popis průběhu zavádění eura do států eurozóny. Dále jsou analyzována přístupová kritéria a jejich plnění v zemích usilujících o vstup do eurozóny. Vyhodnoceny jsou dopady vlivu jednotné měny na státy, občany i podnikatelský sektor při zavádění eura.

KLÍČOVÁ SLOVA

Euro, Evropská měnová unie, eurozóna, Česká republika, dopady zavedení eura, výhody a nevýhody eura

TITLE

Impacts of the Establishment of the Euro on Economic Entities in European Union

THE ANNOTATION

This diploma paper is dealing with problems of the European Monetary Union with a view to impacts of the establishment of the euro on economic entities. The subject of an elaboration is the description of establishing of the euro into states of the euro area. Accessing criteria and fulfilment of these criteria in countries aspiring to entry into the euro area are analyzed further in the text. Impacts of the influence of the single currency on states, citizens and entrepreneurial segment in the course of establishing the euro are evaluated.

KEYWORDS

The euro, the European Monetary Union, the euro area, the Czech Republic, impacts of the establishment of the euro, benefits and disadvantages of the euro

Obsah

Úvod.....	9
1 Vznik a vývoj Evropské měnové unie	11
1.1 První etapa vytváření hospodářské a měnové unie	12
1.2 Druhá etapa vytváření hospodářské a měnové unie	13
1.3 Třetí etapa vytváření měnové unie	14
1.3.1 První fáze třetí etapy vytváření měnové unie.....	15
1.3.2 Druhá fáze třetí etapy vytváření měnové unie	16
2 Maastrichtská konvergenční kritéria	18
2.1 Maastrichtská smlouva.....	18
2.2 Podmínky přistoupení k eurozóně.....	20
2.2.1 Kritérium cenové stability.....	20
2.2.2 Kritérium udržitelnosti veřejných financí	22
2.2.3 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	23
2.2.4 Kritérium směnného kurzu.....	24
3 Plnění konvergenčních kritérií	26
3.1 Česká republika.....	26
3.1.1 Kritérium cenové stability v ČR	27
3.1.2 Kritérium hrubého veřejného dluhu	27
3.1.3 Kritérium veřejného deficitu v ČR.....	28
3.1.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb v ČR.....	28
3.1.5 Kritérium směnného kurzu v ČR	28
3.1.6 Bankovní sektor v ČR.....	29
3.2 Bulharsko	30
3.3 Estonsko	31
3.4 Lotyšsko	32
3.5 Litva	33
3.6 Maďarsko	34
3.7 Polsko.....	34
3.8 Rumunsko	35
3.9 Švédsko	36
4 Přínosy a rizika společné měny.....	37
4.1 Současnost eurozóny.....	37

4.2	Výhody a nevýhody zavedení eura	40
4.2.1.	Výhody jednotné měny	41
4.2.2.	Nevýhody a rizika jednotné měny.....	41
4.3	Vliv eura na ekonomické subjekty	42
4.3.1.	Výhody pro domácnosti	43
4.3.2.	Nevýhoda pro domácnosti.....	44
4.3.3.	Výhody pro podnikatele	46
4.3.4.	Nevýhoda pro podnikatele	48
4.3.5.	Makroekonomické výhody.....	49
4.3.6.	Makroekonomická rizika	49
5	Přínosy a rizika pro Českou republiku	51
5.1	Důvody pro vstup České republiky do eurozóny.....	53
5.1.1.	Exportéři.....	53
5.1.2.	Pověst státu v celosvětovém měřítku	54
5.1.3.	Integrace České republiky do evropských hospodářských kultur	55
5.1.4.	Česká republika sama uprostřed Evropy.....	55
5.2	Důvody proti vstupu České republiky do eurozóny.....	55
5.2.1.	Finanční sektor	55
5.2.2.	Měnová politika	56
5.2.3.	Růst cen a zdražování.....	57
5.2.4.	Kurz koruny	58
5.2.5.	Finanční krize.....	59
6	Dopady zavedení eura	60
6.1	Dopady vstupu ČR do eurozóny	63
6.1.1.	Dopady eura na podnikový sektor v České republice	64
6.1.2.	Dopady eura na obyvatele České republiky.....	65
6.1.3.	Makroekonomické dopady eura na ekonomiku České republiky	66
6.1.4.	Inflace.....	67
6.1.5.	Přímé zahraniční investice	68
6.1.6.	Postoj české vlády a ČNB k zavedení eura v České republice	69
6.1.7.	Postoj občanů České republiky k zavedení eura	70
	Závěr	73
	Použitá literatura	76
	Seznam příloh.....	81

Seznam obrázků

Obrázek 1: Podoba Evropské měnové unie v roce 2002.....	16
Obrázek 2: Podoba Evropské měnové unie v roce 2009.....	17
Obrázek 3: Nominální kurz CZK/EUR.....	29
Obrázek 4: Euromince ze Slovinska k 10. výročí HMU.....	37
Obrázek 5: Trilema finančního dohledu	38
Obrázek 6: Srovnání skutečné a vnímané inflace v zemích eurozóny v roce 2002	45

Seznam tabulek

Tab. 1: Struktura "Třech pilířů" Evropské unie	19
Tab. 2: Plnění konvergenčních kritérií kandidátskými zeměmi eurozóny.....	26
Tab. 3: Harmonizovaný index spotřebitelských cen.....	27
Tab. 4: Vládní dluh (v % HDP)	27
Tab. 5: Saldo sektoru vládních institucí (v % HDP).....	28
Tab. 6: Úrokové sazby z vládních dluhopisů na sekundárním trhu	28
Tab. 7: Úrokové sazby v ČR a jejich protějšky v eurozóně.....	50
Tab. 8: Projekce důsledků fiskální konsolidace a reforem trhu práce	61
Tab. 9: Podíl obchodu s ostatními zeměmi eurozóny (%)	61
Tab. 10: Struktura zahraničního obchodu ČR.....	65
Tab. 11: Názory občanů České republiky na zavedení eura v České republice	71

Seznam zkratk

ES	Evropské společenství
ECU	European Currency Unit, evropská měnová jednotka
EMI	Evropský měnový institut
EMS	Evropský měnový systém
EMU	Evropská měnová unie
EHS	Evropské hospodářské společenství
EU	Evropská unie
HMU	Hospodářská a měnová unie
ECB	Evropská centrální banka
USA	Spojené státy americké
ČR	Česká republika
HDP	hrubý domácí produkt
ERM	Exchange rate mechanism, Mechanismus směnných kurzů
ČNB	Česká národní banka
EURIBOR	The Euro Interbank Offered Rate
SEPA	Single Euro Payment Area
VZP	Všeobecná zdravotní pojišťovna
MMF	Mezinárodní měnový fond
NATO	Severoatlantická aliance
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
TPCA	Toyota Peugeot Citroën Automobile Czech, s.r.o.

Úvod

Téma diplomové práce „Dopady zavedení eura na ekonomické subjekty v Evropské unii“ jsem zvolila z několika důvodů. V současné době je měna euro ve světě skloňována snad ve všech pádech. Je to velice aktuální téma, kterým se zabývá nejen česká ekonomika, která se na vstup do eurozóny teprve chystá, ale také země, které euro již pojal za svou národní měnu. Myslím, že tato problematika je úzce spjata s životem každého z nás, tudíž bychom jí měli věnovat dostatek pozornosti. Otázka pro Českou republiku totiž už nezní, zda-li vstoupit do eurozóny či nikoli, ale kdy se tak má stát.

Eurozóna je v mezinárodním měřítku pojmem již několik let. Proto jsem se na počátku své práce snažila objasnit její historii od impulsu zavést jednotnou evropskou měnu až po současnost, kdy se euro oblast rozrostla do počtu šestnácti členů. Pohled do minulosti nám pomáhá pochopit události, které proběhly a jejich vliv na současnost a často i napomáhají k odstranění opětovných chyb. Neodmyslitelnou součástí dobře fungující instituce jsou i přesně vymezená pravidla. Ta určují podmínky, které musí být splněny pro udržení stability a mezinárodní konkurenceschopnosti jednotné měny. Plnění těchto kritérií je pro členské země závazné a musí je splňovat nejen před přistoupením ke společné měně, ale i v dlouhodobém horizontu. Eurozóna se těmito kroky chrání před případným narušením příznivé atmosféry pro euro a zavlečení jakéhokoliv ohrožení jejího měnového trhu. Jednotlivé kandidátské země jsou přísně zkoumány a je analyzováno, zda jsou hodny vstupu do eurozóny. Samozřejmě jako každá záležitost má i společná měna svůj rub a líc. Na jedné straně to jsou rizika přinášející zemi ochuzení měnových nástrojů a možnosti formovat svůj hospodářský vývoj těmito prostředky. Protiváhou jim jsou přínosy. Ty ekonomickým subjektům poskytnou nemalé úspory lepším propojením trhů, odstraněním kurzového rizika a snížením transakčních nákladů. V budoucnu si těmito peripetemi projde i Česká republika. Bylo proto nutné popsat nástrahy, které na ní čekají a na druhé straně uvést plody, které bude moci vstupem do eurozóny sklízet. Hlavní řešenou záležitostí jsou tedy dopady zavedení eura. Ekonomické subjekty pocítí změny nejen bezprostředně po jeho zavedení, ale tyto změny se mohou projevit také v delším časovém období. Je tedy velmi důležité se s nimi řádně seznámit a pokud možno co nejlépe se na ně i připravit.

Při zpracování této úlohy byla použita metoda analýzy jednotlivých kritérií, dále také komparace s ostatními zeměmi eurozóny a samotné pozorování průběhu událostí. Použitá data jsou čerpána především z institutů Evropské unie, Ministerstva financí České republiky, České národní banky a deníků, zabývajících se touto odbornou problematikou.

Cílem práce je zejména detailně vymezit jednotlivé dopady zavedení eura do zemí jež na vstup do eurozóny teprve čekají. Určit vliv společné měny na ekonomické subjekty a pomoci odhalit negativní důsledky, které komplikují hladké zavedení jednotné měny.

1 Vznik a vývoj Evropské měnové unie

Otázkami měnové unie se Evropská společenství začala zabývat už počátkem 70. let. Evropský měnový systém, který byl vyhlášen v roce 1979. V žádném ohledu ale nebyl měnovou unií. Pomohl však pro ni vytvořit podmínky tím, že zajistil větší vzájemnou stabilitu měn a větší koordinovanost a sbližování hospodářské a měnové politiky jednotlivých členských států. V roce 1972 představitelé států ES schválili jako hlavní prioritu postupné uskutečňování hospodářské a měnové unie. Hlavní rozdíl mezi EMS a HMU tkví v tom, že HMU¹ byla vybudována na jednotné měně nahrazující měny jednotlivých států. Ve druhé polovině 80. let byly tedy oživeny úvahy o měnové unii, kdy se začal budovat Jednotný vnitřní trh, který umožňuje volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu. Ten byl přesně navržen a představen v roce 1985 členským zemím ES. Současně byla komise ES vyzvána k vypracování programu s časovým plánem přechodu na tento trh. V roce 1985 byla předložena tzv. Bílá kniha obsahující 300 opatření, jejichž realizace byla nutná k zajištění jednotného vnitřního trhu. Bílá kniha neměla právně závazný účinek. Proto byl v únoru 1986 podepsán tzv. Jednotný evropský akt.²

Dalším impulsem k těsnější spolupráci v hospodářské a měnové oblasti se stala schůzka představitelů států ES v červnu 1988. Na tomto zasedání byl z iniciativy Francie, Itálie a Německa ustaven Výbor pro hospodářskou a měnovou unii pod vedením tehdejšího předsedy Evropské komise Jacquesa Delorse. V dubnu 1989 byla Radě ministrů předložena Zpráva o hospodářské a měnové unii v zemích ES (Delorova zpráva), ta vymezovala základní organizační principy vytváření skutečné hospodářské a měnové unie. Delors doporučil třífázový plán, v němž se počítalo s větší koordinací hospodářské a měnové politiky, jež měla směřovat k vytvoření evropské měny a založení Evropské centrální banky. Byly zde ale obsaženy pouze základní rysy budoucího měnového uspořádání s tím, že bližší upřesnění by měla být předmětem jednání mezivládní konference, plánované na prosinec 1991 v nizozemském Maastrichtu.³

¹ HMU - Hospodářská a měnová unie je oblast jednotné měny v rámci jednotného trhu EU, kde se lidé, zboží, služby a kapitál pohybují beze všech omezení. HMU je založena na dvou koncepcích: koordinace hospodářské politiky a fungování nezávislé měnové instituce – Evropského systému centrálních bank (ESCB). Obchod mezi jednotlivými členskými státy představuje 60 % celkového objemu obchodu v EU.

² MARKOVA, Jana. *Mezinárodní měnové instituce*. 1. vydání. Praha: VŠE. 2002. str. 98 - 123

³ Měnová unie a jednotná měna, 11.11.2003, [cit. 2009-01-28], Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/menova-unie-a-jednotna->

Původně se zdálo, že Delorovu zprávu nepodpoří pouze Velká Británie. Nakonec měly podstatné výhrady vůči navrhovanému přechodu i další země ES. Ukázalo se, že plán podporují pouze Francie, Belgie, Dánsko a Itálie. S největšími výhradami přišla Velká Británie, která se z obavy ze ztráty národní suverenity v měnových otázkách, odmítla ztotožnit s koncepcí jednotné měnové politiky řízené na nadnárodní úrovni a jednotné měny, jež by nahradila měny národní. Zástupci Německa, Nizozemska a Lucemburska vystoupili s požadavkem, aby byla nejprve věnována větší pozornost konvergenci v hospodářské oblasti. Tím by byly vytvořeny lepší předpoklady pro přechod k měnové unii. Španělsko, Irsko, Portugalsko a Řecko se ztotožnily s názorem, že by hospodářská unie měla předcházet nikoliv následovat měnové unii. Tyto země požadovaly i časovou specifikaci jednotlivých etap. Ta by nutila členské země sblížovat své hospodářské politiky, a tím by přispěla k rychlejší konvergenci národních ekonomik.⁴

Zpráva rovněž upravila budoucí postavení nadnárodní měnové jednotky ECU. Oficiální ECU měla být využívána jako prostředek pro koordinaci a řízení jednotné měnové politiky v období před spuštěním měnové unie. Po zavedení měnové unie mělo být ECU přeměněno na jednotnou měnu. Současně se mělo rozšiřovat i použití ke komerčním účelům. Proto neměla být soukromá ECU na národních ani mezinárodních finančních trzích diskriminována.

1.1 První etapa vytváření hospodářské a měnové unie

(1.7.1990 – 31.12.1993)

Podle Delorovy zprávy měla být hospodářská a měnová unie vytvořena postupně ve třech etapách. Pro nejednotný postoj členských zemí k otázce náplně a cílů jednotlivých etap byla na schůzce nejvyšších představitelů členských zemí ES dne 27.6.1989 odsouhlasena opatření pro první etapu. Bylo také stanoveno datum pro jeho zahájení, 1. červenec 1990. K tomuto dni byla zrušena v podstatě veškerá omezení pohybu kapitálu mezi členskými státy.

Během první etapy mělo dojít k prohloubení koordinace hospodářských a měnových politik členských zemí, přičemž národní orgány neměly být zatím dotčeny. Měny členských zemí měly být zapojeny do kurzového mechanismu EMS.

mena/1000521/11015/#b1#b1>

⁴ MARKOVA, Jana. *Mezinárodní měnové instituce*. 1. vydání. Praha: VŠE, 2002. str. 98 - 123

Na zasedání Rady ministrů v Římě v říjnu 1990 byl stanoven závazný konec první etapy vytváření hospodářské a měnové unie na 31.12.1993. Za předpokladu, že do této doby dojde k vytvoření jednotného vnitřního trhu, a že bude ratifikována nová smlouva o Evropské unii. K zahájení došlo za nepříliš příznivých ekonomických podmínek. Průměrná míra inflace dosáhla v rámci ES 5 %, deficit veřejného rozpočtu se pohyboval na úrovni 4 % HDP a tempo hospodářského růstu bylo těsně pod 3 %. Míra nezaměstnanosti dosáhla skoro 9 %. Vše nasvědčovalo tomu, že cesta k měnové unie nebude pro některé země jednoduchou záležitostí. Nakonec se ale podařilo některé záměry první etapy uskutečnit. Opravdový proces koordinace ovšem nedosáhl hospodářských a měnových politik zamýšleného stupně. Hlavně se nepodařilo zrealizovat všechny záměry kurzové politiky. Některé země musely systém kurzového mechanismu v září 1992 opustit (Itálie, Velká Británie).⁵

Aby bylo možné zavést potřebnou institucionální strukturu, vyžadovala realizace druhé a třetí etapy úpravu Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství. Za tímto účelem byla svolána mezivládní konference o HMU, která proběhla v roce 1991 souběžně s mezivládní konferencí o politické unii. Jednání vyústila ve Smlouvu o Evropské unii, která byla sjednána v prosinci 1991 a podepsána v Maastrichtu 7. února 1992. Z důvodu opoždění ratifikace tato smlouva nabyla účinnosti až 1. listopadu 1993.

1.2 Druhá etapa vytváření hospodářské a měnové unie

(1.1.1994 – 31.12.1998)

Počátek druhé etapy byl stanoven v Maastrichtských smlouvách. Cílem bylo vytvoření Evropského měnového institutu a plnění konvergenčních kritérií, kterými byl podmíněn vstup do EMU. Smlouva zavazovala Radu nejpozději do 31.12.1996 kvalifikovanou většinou rozhodnout:

- zda většina členských států splňuje podmínky pro zavedení jednotné měny,
- zda je pro ES vhodné stoupit do třetí etapy a stanovit datum pro zahájení.

⁵ Měnová unie a jednotná měna, 11.11.2003, [cit. 2009-01-28], Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/menova-unie-a-jednotna-mena/1000521/11015/#b1#b1>>

V prosinci 1995 souhlasila Evropská rada s použitím slova „euro“ pro pojmenování evropské měnové jednotky, která měla být zavedena ve třetí etapě. Požadovaná většina členských zemí ovšem koncem roku 1996 konvergenční kritéria nesplňovala, proto byla třetí etapa odsunuta dle smlouvy na 1. ledna. 1999.

Dvě hlavní úlohy Evropského měnového institutu:⁶

- posílení spolupráce mezi centrálními bankami a koordinace měnových politik a
- provádění příprav nezbytných k ustavení Evropského systému centrálních bank (ESCB), k provádění jednotné měnové politiky a ke vzniku jednotné měny ve třetí etapě.

Ve stejné době byla Evropskému měnovému institutu svěřena úloha provádět přípravné práce na budoucích měnových a kurzových vztazích mezi státy eurozóny a ostatními členy EU. V prosinci roku 1996 předložil EMI Evropské radě svou zprávu, která tvořila základ usnesení Evropské rady o zásadách a hlavních prvcích nového mechanismu směnných kurzů (ERM II) a současně ve stejném roce byly předloženy návrhy série eurobankovek, které měly být uvedeny do oběhu 1. ledna 2002.

1.3 Třetí etapa vytváření měnové unie

Vytváření měnové unie bylo realizováno ve dvou fázích. První fáze byla zahájena v průběhu roku 1998. V březnu předložila Komise ES, na základě analýzy hospodářských výsledků, Radě ministrů seznam zemí, které splňují maastrichtská kritéria a chtějí vstoupit do měnové unie. V květnu téhož roku byl Radou schválen seznam 11 zemí: Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Španělsko, které do měnové unie vstoupí.

V květnu 1998 se ministři financí členských států, které přijímaly jednotnou měnu, dohodli společně s guvernéry národních centrálních bank těchto členských států, s Evropskou komisí a EMI, že při stanovení neodvolatelných směnných kurzů eura budou použity stávající bilaterální centrální kurzy měn v rámci ERM zúčastněných členských států a 25. května 1998 jmenovaly vlády jedenácti zúčastněných členských států prezidenta, viceprezidenta a čtyři další členy Výkonné rady ECB. Ustavením ECB

⁶ MARKOVA, Jana. *Mezinárodní měnové instituce*. 1. vydání. Praha: VŠE. 2002. str. 98 - 123

1. června 1998 završil EMI své poslání. Podle článku 123 Smlouvy o založení Evropského společenství vstoupil vznikem ECB EMI do likvidace.

1. ledna 1999 bylo přijato euro ve své nehmotné podobě s tím, že měnové kurzy pro jedenáct z patnácti měn členských států byly stanoveny v hodnotách posledního dne roku 1998. Mechanismus měnových kurzů ERM byl nahrazen ERM-II, který fungoval podobně jako původní ERM, ale již v kontextu existujícího eura. ECB začala prosazovat jednotnou měnovou politiku ve spolupráci s centrálními bankami jednotlivých členských států a začalo tříleté přechodné období stanovené v Madridu, které mělo trvat do 1. ledna 2002. V polovině roku 2000 Komise oznámila, že Řecko se může formálně připojit k třetímu stupni jednotné měny 1. ledna 2001. Velká Británie a Dánsko mají neúčastnickou doložku a neprojevily zájem o vstup do měnové unie. Švédsko neprojevilo o vstup do unie zájem, příčinou čehož byla vnitřní politika této země. Při posledním referendu v září 2003 byl vstup do měnové unie Švédskem opět odmítnut.⁷

1.3.1. První fáze třetí etapy vytváření měnové unie

(1.1.1999 – 31.12.2001)

První fáze vytváření měnové unie byla zahájena 1.1.1999. Od toho data začala v jedenácti členských zemích Evropské unie fungovat neúplná měnová unie.

K 1.1.1999 :

- byly neodvolatelně zafixovány kurzy národních měn vůči sobě navzájem i vůči euru. Kurzy byly přeměněny na tzv. přepočítací koeficienty pro vyjádření hodnoty eura v národních měnách;
- byl zrušen měnový koš pro vyjadřování ECU a ECU bylo nahrazeno eurem (1:1);
- měnová politika členských zemí eurozóny byla převedena na Evropskou centrální banku;
- přestal existovat devizový trh s měnami zemí, které vstoupily do měnové unie;
- euro se stalo zákonným, ale ne jediným platebním prostředkem na území měnové unie. Jeho využívání bylo zatím omezeno na bezhotovostní platby. Hotovostní platby probíhaly dále v národních měnách (neúplná měnová unie);
- referenční úrokové sazby na mezibankovním trhu depozit byly nahrazeny jednotnou

⁷ MARKOVA, Jana. *Mezinárodní měnové instituce*. 1. vydání. Praha: VŠE. 2002. str. 98 - 123

- úrokovou sazbou EURIBOR (European Interbank Offered Rate);
- členské země Evropské unie, které vstoupily do měnové unie, tvoří tzv. eurozónu,
 - v bezhotovostním platebním styku byly na euro převedeny operace na mezibankovních a kapitálových trzích, operace ECB a centrálních bank eurozóny, finanční operace všech institucí EU a nový obchodovatelný veřejný dluh.

Od 1.1.1999 do 31.12.2001 platilo při používání eura, že žádný soukromý subjekt nesměl být do jeho používání nucen a zároveň nikomu nesmělo být bráněno euro používat. Ekonomické subjekty se mohly samy rozhodnout. Pokud se však rozhodly vše převést na euro, neměly již možnost přejít na národní měnu zpět.

Centrální banky byly vázány povinností zajistit, aby vzájemné tržní kurzy jejich měn platné k 31.12.1998 odpovídaly bilaterálním středním kurzům. Tím mělo být dosaženo stabilní hodnoty oficiálního ECU. Poslední propočet hodnoty ECU byl proveden 31. prosince 1998.

Obrázek 1: Podoba Evropské měnové unie v roce 2002

Zdroj: <http://www.euroskop.cz/748/sekce/2001/>

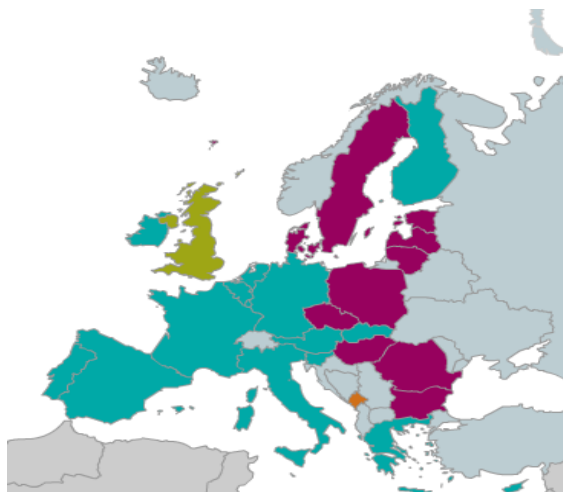
1.3.2. Druhá fáze třetí etapy vytváření měnové unie

(1.1.2002 – 1.3.2002)

Druhá fáze byla zahájena 1.1.2002 a euro se začalo používat i v hotovostním peněžním oběhu a po určité přechodné období obíhalo spolu s národními měnami. Národní měny v euroregionu byly poté definitivně zrušeny a jediným zákonným platidlem se stalo euro. Původně se předpokládalo, že přechodné období potrvá půl roku a od 1.7.2002 se

mělo euro stát jediným zákonným platebním prostředkem na území eurozóny. Ale v listopadu 2001 Rada ministrů rozhodla o zkrácení tohoto přechodného období na dva měsíce. Tedy nejpozději 1. března 2002. Dne 1.1. 2002 se tedy začalo euro používat ve dvanácti členských zemích EU. První z nových členských států zavedl euro o půlnoci z 31. prosince 2006 na 1. ledna 2007. Třináctým státem EU, který přijal euro pouhé tři roky po vstupu do Evropské unie se stalo Slovinsko. Na rozdíl od původních členů eurozóny bylo k jednomu datu zavedeno jak bezhotovostní euro, tak bankovky a mince. Dne 1.1. 2008 vstoupily do eurozóny další dvě země – Kypr a Malta a díky Slovensku se o rok později Eurozóna rozrostla na šestnáct členů.⁸

Při přípravě na zavedení eura 1. ledna 2002 se vytisklo přes 14 miliard bankovek v hodnotě 633 miliard euro, na 52 miliard mincí se použilo 250 000 tun kovu. V počátcích přechodu zahájeného k 1. lednu 1999 převládaly pesimistické nálady šířící strach a zmatek. Články v médiích uváděly, že tak mohutný přechod z jedné měny na druhou nemůže uspět. Tyto obavy se však ukázaly být neopodstatněné. Bankomaty dodávaly novou měnu okamžitě po půlnoci a během několika dní občané již utráceli eura.

Obrázek 2: Podoba Evropské měnové unie v roce 2009

Poznámka: Zelená - Členské země eurozóny - Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovinsko, Španělsko a Slovensko
Hnědá - Státy EU, které dosud euro nezavedly; Bulharsko, Česko, Dánsko, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Švédsko a Velká Británie
Žlutá - Země s trvalou výjimkou zavedení eura - Velká Británie
Oranžová - Státy a území, které používají euro jako svou měnu bez dohody s EU; Andorra, Černá Hora a Kosovo

Zdroj: <http://www.euroskop.cz/744/sekce/eurozona-v-roce-2009/>

⁸ Měnová unie a jednotná měna, 11.11.2003, [cit. 2009-01-28], Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/menova-unie-a-jednotna-mena/1000521/11015/#b1#b1>

2 Maastrichtská konvergenční kritéria

2.1 Maastrichtská smlouva

Maastrichtská smlouva vznikala v přelomových letech počátku 90. let. Tehdejší země Evropského společenství se tím snažily reagovat jednak na jistou vyčerpanost původního projektu společného hospodářského prostoru a také na konec studené války a pád berlínské zdi, které vedly ke sjednocení Německa. Autoři Smlouvy o EU věděli, že nová smlouva neurčí s definitivní platností podobu Evropské unie, ale je zásadním krokem v procesu evropské integrace. Důležitost této smlouvy spočívá především v tom, že na rozdíl od předchozích smluv o politické unii už jen nemluví, ale přímo ji ustanovuje. Smlouva o Evropské Unii byla podepsána 7. února 1992 na konferenci v nizozemském Maastrichtu vstoupila v platnost 1. listopadu 1993. Tato konference zahájila činnost již v prosinci 1990 a zakončena byla v prosinci 1991 uzavřením Smlouvy o Evropské unii, která musela ještě projít ratifikací jednotlivých států. Maastrichtská smlouva vymezila základní obrysy další měnové integrace, které se dají shrnout do následujících základních bodů:

- proces utváření měnové unie byl rozvržen do tří stádií, která byla ukotvena pevnými daty a kterým byly přiřazeny jasné cíle a úkoly;
- časový harmonogram stanovil 1. leden 1999 jako nejpozději možný termín vzniku měnové unie;
- zformulována byla konvergenční kritéria, jejichž splněním byla podmíněna účast v měnové unii;
- vyjasněna byla institucionální podoba budoucí měnové unie v čele s nově zřízenou Evropskou centrální bankou, pověřenou mandátem pečovat o cenovou stabilitu.⁹

Maastrichtská smlouva přetvořila tedy předcházející Evropské společenství v Evropskou unii. Současně s tím formálně rozdělila politiku EU v nové organizační a právní struktuře do tří hlavních oblastí tzv. politik EU, které byl pojmenovány „pilíře“.

⁹ 5.díl – Maastrichtská smlouva, Podnikatelské centrum, 10.12.2007, [cit. 2009-01-12], Dostupné z: <<http://www.podnikatelskecentrum.cz/kategorie/evropska-unie/clanky/5dil---maastrichtska-smlouva.html>>

- První „pilíř“ – Evropské společenství – označuje primární a sekundární právo EU, zaměřuje se na ekonomické, sociální a ekologické záležitosti.
- Druhý „pilíř“ – Společná zahraniční a bezpečnostní politika – vedle v názvu zmíněných politik se soustřeďuje i na obranné (vojenské) záležitosti.
- Třetí „pilíř“ – Policejní a justiční spolupráce – jsou zde zařazeny zbývající záležitosti EU.

O záležitostech prvního „pilíře“ rozhodují společně Evropská Komise, Evropský parlament a Rada EU, a to kvalifikovanou většinou. Zatímco o věcech druhého a třetího „pilíře“ rozhoduje pouze Rada EU vždy jednomyslnými rozhodnutími.

Tab. 1: Struktura "Třech pilířů" Evropské unie

„ Tři pilíře“ – Politika EU		
I. Evropské společenství	II. Společná zahraniční a bezpečnostní politika	III. Policejní a justiční spolupráce
<ul style="list-style-type: none"> - Společná zemědělská politika - Hospodářská a měnová unie - Celní unie a společný trh - Společná obchod. politika - Regionální a strukturální pol. - Dopravní politika - Sociální politika - Schengenský prostor - Občanství EU - Vědecko-výzkumná politika - Politika hosp. soutěže - Ekologická politika - Politika ochrany spotřebitele - Vzdělání a kultura - Společná rybolovná politika - Azylová a přistěhovalecká pol. 	<p><u>Zahraniční politika:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Spolupráce v zahr. politice - Dodržování míru - Volební pozorovatelé - Lidská práva - Demokracie - Rozvojová pomoc <p><u>Bezpečnostní politika:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Evropská bezpečnostní pol. - Evropské síly rychlé reakce - Odzbrojování 	<ul style="list-style-type: none"> - Pašování drog a obchod se se zbraněmi - Terorismus - Zločiny proti dětem - Organizovaný zločin - Korupce - Obchod s lidmi

Zdroj: <http://www.cpkp.cz/evropskyobcan/manual/pilire.htm>

2.2 Podmínky přistoupení k eurozóně

Maastrichtská konvergenční kritéria představují soubor pravidel, která členská země EU musí splňovat před zavedením společné měny euro. Vymezena jsou článkem 121 Smlouvy o založení Evropského společenství, a podrobněji specifikována v Protokolu o konvergenčních kritériích a v Protokolu o postupu při nadměrném schodku. Jsou stejná pro všechny uchazeče o euro, kteří jsou individuálně a pravidelně hodnoceni Evropskou komisí a Evropskou centrální bankou v dokumentu nazývaném Konvergenční zpráva.

Maastrichtská kritéria jsou založena na myšlence, že vstupu do eurozóny musí předcházet dostatečný stupeň nominální konvergence. Kritéria lze rozdělit na rozpočtová a měnová. Rozpočtová kritéria stanoví maximální výši schodku státního rozpočtu a veřejného dluhu v poměru k HDP, měnová kritéria se týkají velikosti inflace, výše úrokových sazeb a stability měnového kurzu.¹⁰ Všechna kritéria mají v hodnocení uchazečské země stejnou váhu a je zapotřebí je plnit současně. Stále větší důraz je kladen na jejich dlouhodobou udržitelnost, tj. na schopnost země prokázat jejich dodržování i v letech budoucích. Smyslem tohoto požadavku je zajistit, aby členem eurozóny se staly pouze ty země, které nebudou ohrožovat celistvost a stabilitu měnové unie. Vedle těchto kritérií je rovněž důležité plnit požadavek na slučitelnost právních předpisů jednotlivých zemí s legislativou Evropského společenství. Jedná se hlavně o statut Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky.

2.2.1. Kritérium cenové stability

Plnění kritéria cenové stability požaduje dosažení vysokého stupně cenové stability členského státu patrného z míry inflace, která se blíží míře inflace nejvýše tří členských států, jež dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků. Protokol o kritériích konvergence uvádí, že kritérium cenové stability znamená, že členský stát vykazuje dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace měřenou v průběhu jednoho roku před provedeným šetřením, jež nepřekračuje o více než 1,5 procentního bodu míru inflace nejvýše tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly

¹⁰ Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, ČNB, 16.12.2008, [cit.2008-12-28], s.9-11, Dostupné z: http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2008.pdf

nejlepších výsledků. Inlace se měří pomocí indexu spotřebitelských cen na srovnatelném základě s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech.¹¹

Vymezení nejvýše tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků, které je použito v definici referenční hodnoty, v praxi se uplatňuje jako nevážený aritmetický průměr míry inflace ve třech zemích, které dosáhly nejnižší kladné míry inflace.

Průměrná míra inflace měřená v průběhu jednoho roku před provedeným šetřením se vypočítává pomocí přírůstku aktuálního průměru harmonizovaného indexu spotřebitelských cen za posledních 12 měsíců ve srovnání s předchozím průměrem za 12 měsíců. Inlace se měří pomocí tzv. harmonizovaného indexu spotřebitelských cen.

Index spotřebitelských cen vyjadřuje cenovou hladinu jako průměrnou úroveň cen souboru (spotřebitelského koše) výrobků a služeb, spotřebovávaných průměrnou domácností. Srovnává tedy náklady na nákup určitého neměnného souboru statků. Soubor statků je tvořen několika sty položek, které vystupují jako reprezentanti. Každý reprezentant má v uvedeném koši svou váhu. Váha je určena podílem výdajů na daný statek na celkových výdajích domácnosti. Tyto váhy jsou po určitou dobu fixní, přibližně 5 let, protože jejich statistické zjišťování je velice náročné.¹²

Výpočet indexu spotřebitelských cen je prováděn na stálých vahách podle vzorce Laspeyresova¹³:

$$I = \frac{\sum \frac{p_1}{p_0} p_0 q_0}{\sum p_0 q_0} \cdot 100$$

p_1 - cena zboží (služby) ve sledovaném (běžném) období

p_0 - cena zboží (služby) v základním období

$p_0 q_0$ - stálá váha, výdaje domácností za zboží (služby) v základním období

¹¹ Konvergenční zpráva 2004, ECB, [cit. 2009-01-10], str. 8, Dostupné z:

<<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004cs.pdf>>

¹² Harmonizovaný index spotřebitelských cen (Harmonised Index of Consumer Prices, HICP), [cit. 2009-02-03], Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=H>

¹³ Český statistický úřad, 22.3.2009, [cit. 2009-02-05], Dostupné z:

<[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/63002B169D/\\$File/72010812mcz.doc](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/63002B169D/$File/72010812mcz.doc)>

2.2.2. Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Kritérium udržitelnosti veřejných financí se dělí na dvě části.

- Kritérium vládního deficitu, které se zaměřuje na krátkodobý až střednědobý stav veřejných financí.
- Kritérium veřejného dluhu, který má vypovídací schopnost o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí.

Smlouva o EU článek 121 odst. 1 v tomto kritériu vyžaduje, aby dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí patrný ze stavu veřejných rozpočtů nevykazoval nadměrný schodek ve smyslu čl. 104 odst. 6. A podle Protokolu o kritériích konvergence toto kritérium znamená, že v době šetření se na členský stát nevztahuje rozhodnutí Rady podle čl. 104 odst. 6 této smlouvy o existenci nadměrného schodku. Smlouva dále upravuje postup při nadměrném schodku a případně Evropská komise vypracuje zprávu, pokud členský stát EU nesplňuje požadavky dodržování rozpočtové kázně.¹⁴

Kritérium veřejného deficitu

Členský stát musí splňovat požadavek rozpočtové kázně, kdy poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu nepřekročí referenční hodnotu (stanovenou v protokolu o postupu při nadměrném schodku jako 3 % HDP), ledaže by poměr podstatně a nepřetržitě klesal a dosáhl úrovně, která se blíží doporučené hodnotě, nebo by překročení doporučené hodnoty bylo pouze výjimečné a dočasné a poměr zůstal blízko doporučené hodnotě.¹⁵

Hrubý domácí produkt je vyjádřen jako celková peněžní hodnota statků a služeb vytvořená za dané období (zpravidla 1 rok) na určitém území. Užívá se zejména pro určování výkonnosti ekonomiky. V mezinárodním srovnání se často také užívá obměna HDP na obyvatele.¹⁶

¹⁴ Konvergenční zpráva 2004, ECB, [cit. 2009-01-10], str. 9-11, Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004cs.pdf>>

¹⁵ Konvergenční zpráva 2004, ECB, [cit. 2009-01-10], str. 9-11, Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004cs.pdf>>

¹⁶ Hrubý domácí produkt, [cit. 2009-03-29], Dostupné z: <<http://business.center.cz/business/pojmy/p609-hruby-domaci-produkt.aspx>>

Kritérium hrubého veřejného dluhu

Kritérium hrubého veřejného dluhu musí splňovat požadavek na poměr veřejného zadlužení k hrubému domácímu produktu. Tento poměr nesmí překročit doporučovanou hodnotu stanovenou v protokolu o postupu při nadměrném schodku jako 60 % HDP, ledaže se poměr dostatečně snižuje a blíží se uspokojivým tempem k doporučované hodnotě.¹⁷

Zpráva Evropské komise by měla přihlédnout k tomu, zda schodek veřejných financí převyšuje veřejné investiční výdaje, a vyhodnotit i další relevantní ukazatele, včetně střednědobé hospodářské a rozpočtové situace v členském státu. Evropské Komisi je také umožněno vypracovat zprávu, která i přes plnění kritérií je toho názoru, že v některém členském státě existuje riziko nadměrného schodku. Zprávu Komise zhodnotí ve svém stanovisku Hospodářský a finanční výbor a Rada na doporučení Komise rozhodne po celkovém zhodnocení, zda v tomto členském státě existuje nadměrný schodek.

2.2.3. Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Při uplatňování kritéria dlouhodobých úrokových sazeb se požaduje stálost konvergence dosažené členským státem a jeho účasti v mechanismu směnných kurzů Evropského měnového systému, která se odráží v úrovních dlouhodobých úrokových sazeb.

Článek 4 Protokolu o kritériích konvergence stanoví, že:

Kritérium konvergence úrokových sazeb, jak je uvedeno v čl. 121 odst. 1 čtvrté odrážce této smlouvy, znamená, že v průběhu jednoho roku před šetřením průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu nepřekračovala o více než 2 procentní body úrokovou sazbu nejvýše tří členských států, které dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků. Úrokové sazby se zjišťují na základě dlouhodobých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů, s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech.¹⁸

¹⁷ Konvergenční zpráva 2004, ECB, [cit. 2009-01-10], str. 9-11, Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004cs.pdf>>

¹⁸ Konvergenční zpráva 2004, ECB, [cit. 2009-01-10], str. 13-14, Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004cs.pdf>>

Úroková sazba nejvýše tří členských států, které dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků, pomocí které je definována referenční hodnota, se určuje jako nevážený aritmetický průměr dlouhodobých úrokových sazeb ve třech zemích, které dosáhly nejnižší míry inflace. Úrokové sazby se měří na základě harmonizovaných dlouhodobých úrokových sazeb, které byly sestaveny pro vyhodnocování konvergence.

Úrokové sazby spolu s kurzem měny patří k nejdůležitějším faktorům, které ovlivňují ekonomiku daného státu. Kurz měny má velký vliv na zahraniční obchod a domácí cenovou hladinu. Úrokové sazby jsou podstatné z toho důvodu, že výrazným způsobem manipulují s poptávkou po úvěrech a tedy i s investicemi. Jsou určeny centrální bankou, která stanovuje v rámci své měnové politiky tři základní sazby, lombardní, diskontní a repo sazbu. Přičemž nejdůležitější je repo sazba, která má výsadní úlohu mezi měnově-politickými nástroji. Při zavedení jednotné měny ztrácí země svou měnovou politiku a tudíž nebude moci ovlivňovat tyto sazby.

2.2.4. Kritérium směnného kurzu

Smlouva o EU odkazuje na kritérium účasti v Evropském mechanismu směnných kurzů, a to dodržováním normálního flukтуаčního rozpětí stanoveného mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému po dobu alespoň dvou let, aniž by byl směnný kurz vystaven silným tlakům. Zejména nesmí členský stát v tomto období z vlastního podnětu devalvovat dvoustranný střední kurz své měny vůči měně kteréhokoli jiného členského státu.¹⁹

Mechanismus směnných kurzů ERM II

V okamžiku zahájení III. etapy Hospodářské měnové unie (1.1.1999) byl nahrazen původní kurzový mechanismus ERM I novým mechanismem ERM II. V něm jsou měny členských států EU mimo euro oblast vázány na euro se standardním flukтуаčním pásmem +/- 15 %. Účast v novém kurzovém mechanismu je dobrovolná, ale smlouva o EU stanovuje povinnost dodržovat flukтуаční pásmo kurzového mechanismu bez značného napětí alespoň po dobu dvou let před vstupem do oblasti společné měny. Prakticky to znamená předchozí dvouletou účast v ERM II. Mechanismus směnných kurzů definuje pro měnu každého členského státu nacházejícího se mimo eurozónu,

¹⁹ Konvergenční zpráva 2004, ECB, [cit. 2009-01-18], str. 11-12, Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004cs.pdf>>

který se jej účastní, centrální paritu vůči euru. Intervence na hranicích flukтуаčního pásma jsou v zásadě automatické a neomezené s dostupným krátkodobým financováním na základě navzájem otevřených úvěrových nástrojů jak od ECB, tak od národních centrálních bank členských států mimo eurozónu, které se účastní ERM II. ECB a národní centrální banky ostatních účastníků mohou intervenci pozastavit, pokud by byla v rozporu s jejich základním cílem cenové stability. Při rozhodování vezmou v úvahu všechny související faktory, zejména nezbytnost udržet cenovou stabilitu a důvěryhodnost fungování mechanismu směnných kurzů.^{20 21}

Rozhodnutí o centrálních paritách a základním flukтуаčním pásmu je učiněno vzájemnou dohodou ministrů financí členských států nacházejících se v eurozóně, ECB a guvernérů centrálních bank členských států nacházejících se mimo eurozónu, které se účastní nového mechanismu.

²⁰ Mechanismus směnných kurzů, [cit. 2009-03-29], Dostupné z:

<<http://www.euroskop.cz/320/sekce/mechanismus-smennych-kurzu/>>

²¹ Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium, ČNB, červenec 2003, [cit. 2009-03-29],

Dostupné z:<http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2003/2003_cervenec/boxy_a_prilohy/mp_zpinflace_prilohy_c_03_cervenec_p1.html>

3 Plnění konvergenčních kritérií

Maastrichtská smlouva určila základní hospodářské parametry zemí, které si přejí být členy Evropské unie. Nazývají se konvergenční kritéria a je velmi důležité, aby je lidé měli alespoň v podvědomí, protože jednak se nás budou osobně dotýkat a jednak je možné je brát obecněji jako rozumné ekonomické mantinely pro fungování stabilních vyspělých národních ekonomik. Jednotlivé země, které ještě nejsou součástí eurozóny mají povinnost je, co nejlépe plnit nebo k nim přinejmenším směřovat.²²

Tab. 2: Plnění konvergenčních kritérií kandidátskými zeměmi eurozóny

Země	Kritérium				
	cen.stability	veř.deficit	vládní dluh	dl.úrok.sazby	ERM II
Bulharsko	9,4	+ 3,2	14,1	4,7	ne
Estonsko	8,3	+ 2,8	3,4	-	ano
Lotyšsko	12,3	-1,1	10,0	5,4	ano
Litva	7,4	- 1,7	17,0	4,6	ano
Maďarsko	7,5	- 5,5	66,5	6,9	ne
Polsko	3,2	- 2,5	44,5	5,7	ne
Rumunsko	5,9	- 2,5	13,6	7,1	ne
Švédsko	2,0	+ 3,5	35,5	4,2	ne
ČR	6,4	- 1,2	28,8	4,7	ne
Hodnota kritéria	3,2	- 3,0	60,0	6,5	-

Zdroj: Vlastní zpracování podle: Konvergenční zpráva, květen 2008, <http://www.ecb.int/pub/convergence/html/index.en.html>

3.1 Česká republika

Česká republika se stala od 1. května 2004 členským státem Evropské unie. S tímto krokem je spojena i účast v třetí fázi Hospodářské a měnové unie. Rozhodnutí o vhodné době ke vstupu do eurozóny je v pravomoci národní vlády a záleží na politickém rozhodnutí, které vláda učiní ve spolupráci s centrální bankou. Vláda ČR a ČNB se dohodly, že vstup do eurozóny by měl být spuštěn po posouzení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a pokroku v harmonizaci české ekonomiky s ostatními zeměmi eurozóny. K usnadnění přechodu české ekonomiky na euro byl vypracován Národní plán zavedení eura v České republice, který řeší technické, organizační a právní náležitosti tohoto přechodu.²³

²² Konvergenční kritéria, [cit. 2009-02-08], Dostupné z: http://www.ceed.cz/makroekonomie/75_konvergenzni_kriteria.htm

²³ Plnění konver. kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, 28.11.2008, [cit. 2009-01-18], Dostupné z: <http://www.komora.cz/hk-cr-top-02-sede/podpora-podnikani-v-cr/pripominkovani->

3.1.1. Kritérium cenové stability v ČR

Kritérium cenové stability ČR v roce 2008 nesplnila. Proinflační šoky posunuly inflaci sice dočasně, ale významně, nad hodnotu kritéria. Za tyto lze zejména považovat úpravy nepřímých daní spojené s reformou veřejných financí, harmonizací s právem EU a extrémním nárůstem světových cen potravin a energií. Po odeznění těchto jednorázových dopadů se předpokládá v roce 2009 znatelné snížení inflace až k hodnotám blížících se plnění kritéria.²⁴

Tab. 3: Harmonizovaný index spotřebitelských cen

	2005	2006	2007	2008
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	1,0	1,4	1,3	2,6
Hodnota kritéria	2,5	2,9	2,8	4,1
ČR	1,6	2,1	3,0	6,4

Poznámka: průměr posledních 12 měsíců proti průměru předchozích 12 měsíců, růst v %
Zdroj: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, str. 10 (http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2008_pdf.pdf)

3.1.2. Kritérium hrubého veřejného dluhu

Podíl vládního dluhu na HDP se v ČR nachází hluboko pod limitní hodnotou. Ve střednědobém výhledu by měl tento dluh přiměřeně klesat. Příčinou toho by mohlo být snížení vládního deficitu a využití očekávaných privatizačních příjmů k nedluhovému financování deficitu. Pokud ale nebude fiskální soustava připravena na negativní dopady stárnutí obyvatelstva a vláda neučiní nezbytné důchodové a zdravotní reformy, v dlouhodobém výhledu je nutné počítat s postupným zvyšováním podílu dluhu na HDP.²⁵

Tab. 4: Vládní dluh (v % HDP)

	2005	2006	2007	2008
Hodnota kritéria	60,0	60,0	60,0	60,0
ČR	29,8	29,6	28,9	28,8

Zdroj: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, str.12 (http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2008_pdf.pdf)

legislativy/art_27455/244-08-plneni-konvergenčních-kriterií-a-stupně-ekonomické-sladenosti-cr-s-eurozónou-t-28-11-2008.aspx>

²⁴ Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií, ČNB, 16.12.2008, [cit. 2009-01-20], str. 4, Dostupné z: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2008.pdf>

²⁵ Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií, ČNB, 16.12.2008, [cit. 2009-01-20], str. 4 a 5, Dostupné z: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2008.pdf>

3.1.3. Kritérium veřejného deficitu v ČR

Kritérium udržitelnosti veřejných financí ČR zatím plní. Fiskální strategie, na které vláda postavila aktualizovaný Konvergenční program ČR, by měla zabezpečit udržení vládního deficitu pod úrovní 3% HDP. Strukturální deficit by se měl v letech 2008 a 2009 pohybovat okolo 1,5 %, což by mělo zaručit, že hodnota vládního deficitu nepřesáhne hranici 3 % HDP ani v případě očekávaného ekonomického zpomalení.²⁶

Tab. 5: Saldo sektoru vládních institucí (v % HDP)

	2005	2006	2007	2008
Hodnota kritéria	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
ČR	-3,6	-2,7	-1,0	-1,2

Zdroj: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, str. 11 (http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2008_pdf.pdf)

3.1.4. Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb v ČR

Česká republika stabilně plní kritérium dlouhodobých úrokových sazeb. I výhled do dalších let nenaznačuje problémy s jeho plněním. Důležitým předpokladem pro plnění tohoto kritéria je udržení důvěry finančních trhů ve schopnost provést úspěšnou úpravu veřejných financí.²⁷

Tab. 6: Úrokové sazby z vládních dluhopisů na sekundárním trhu

	2005	2006	2007	2008
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	3,4	4,2	4,4	4,6
Hodnota kritéria	5,4	6,2	6,4	6,6
ČR	3,5	3,8	4,3	4,7

Poznámka: průměr za posledních 12 měsíců, v %

Zdroj: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, str. 15 (http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2008_pdf.pdf)

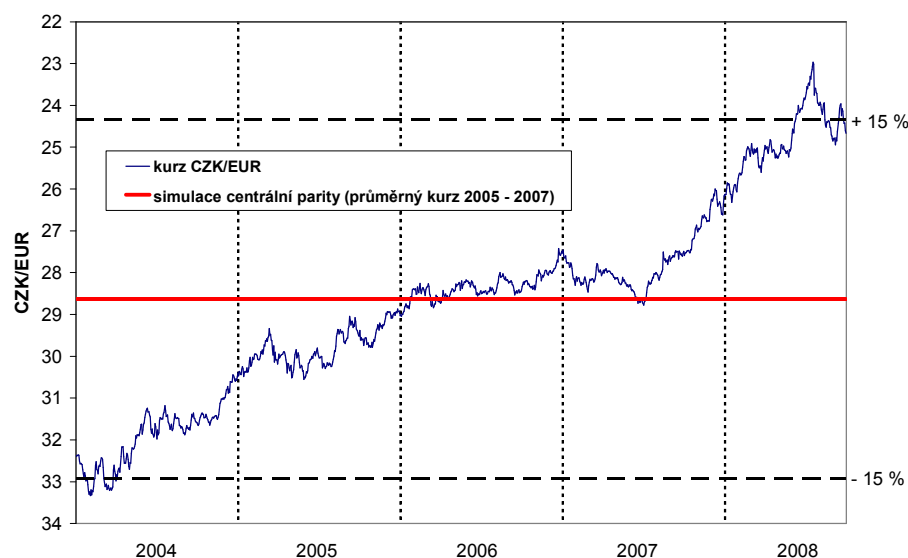
3.1.5. Kritérium směnného kurzu v ČR

Formální vyhodnocení kurzového kritéria je možné provádět až po vstupu ČR do kurzového mechanismu ERM II a souvisejícím vyhlášením centrální parity pro kurz koruny. Kritérium kurzové stability Česká republika neplní z důvodu své neúčasti v kurzovém mechanismu ERM II. Současná světová finanční krize mimo jiné zvyšuje

²⁶ Vyhodnocení plnění maastr. kon. kritérií, ČNB, 16.12.2008, [cit. 2009-01-20], str. 4, Dostupné z: http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2008.pdf

²⁷ Vyhodnocení plnění maastr. kon. kritérií, ČNB, 16.12.2008, [cit. 2009-01-20], str. 5, Dostupné z: http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2008.pdf

kolísavost vývoje kurzu koruny, a plnění kurzového kritéria po případném vstupu do ERM II by mohlo být velmi obtížné.²⁸

Obrázek 3: Nominální kurz CZK/EUR

Poznámka: Pohyb kurzu v grafu směrem nahoru znamená posilování koruny.

Zdroj: Vyhodnocení plnění maastrihtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, str. 13
(http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2008_pdf.pdf)

3.1.6. Bankovní sektor v ČR

Stabilita a výkonnost bankovního sektoru je podstatným faktorem při vstřebávání dopadů ekonomických šoků. Za poslední léta bankovní sektor ČR docílil vysoké úrovně efektivnosti a rentability v evropském měřítku. V minulých letech mu dokonce vznikla dostatečná kapitálová rezerva tvořená ze zisku. Ovšem v době snížení ekonomického růstu a pokračující globální finanční krizi lze očekávat zvolnění tempa emise úvěrů i zhoršení kvality portfolií, které nepříznivě ovlivní kapitálovou přiměřenost i rentabilitu bank.²⁹

Pokud jde o harmonizaci ekonomiky, Česká republika v posledních letech postupně snižuje svůj odstup od ekonomické úrovně eurozóny a dochází k určitým zlepšením fungování českého hospodářství. Přes snižování deficitu veřejných financí nadále zůstává výzvou odstranění strukturálního deficitu a zajištění dlouhodobé udržitelnosti

²⁸ Vyhodnocení plnění maastr. kon. kritérií, ČNB, 16.12.2008, [cit. 2009-01-20], str. 5, Dostupné z: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2008.pdf>

²⁹ Vyhodnocení plnění maastr. kon. kritérií, ČNB, 16.12.2008, [cit. 2009-01-20], str. 24, Dostupné z: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2008.pdf>

veřejných financí. Na trhu práce lze pozorovat jak cyklické, tak i strukturální zlepšení. K postupnému zlepšování dochází také v podnikatelském prostředí. Za nepříznivý faktor z hlediska přijetí eura lze považovat současnou světovou finanční krizi, protože působí jako asymetrický šok dopadající v různé míře na jednotlivé země eurozóny. V těchto podmínkách je plnění maastrichtských konvergenčních kritérií i udržení a zvyšování dosaženého stupně harmonizace české ekonomiky s eurozónou značně nejisté. Nelze proto dospět k závěru, že bylo dosaženo dostatečného pokroku při vytváření podmínek pro přijetí eura, aby mohlo dojít ke stanovení cílového data vstupu do eurozóny. Proto Ministerstvo financí a Česká národní banka v souladu se schválenou Aktualizovanou strategií přistoupení České republiky k eurozóně doporučují vládě ČR toto datum prozatím nestanovovat, z čehož vyplývá i doporučení neusilovat v průběhu roku 2009 o vstup do mechanismu ERM II.³⁰

3.2 Bulharsko

Bulharsko se spolu s Rumunskem stalo členskou zemí EU 1.ledna 2007 a patří k nejhudším státům EU. Před svým vstupem země zažila řadu reforem v hospodářské i legislativní sféře. Kritika padá na Bulharsko především kvůli rozsáhlé korupci, organizovanému zločinu a přístupu země k menšinám.³¹

Bulharsko zatím není součástí eurozóny, ale snaží se o co nejrychlejší přijetí eura. Termín pro zavedení eura, ale zatím nebyl stanoven. Kritérium cenové stability je zde velkým problémem. Na vývoj inflace v Bulharsku je třeba pohlížet v souvislosti se silným hospodářským růstem od roku 2000. Poslední vývoj ukazuje, že míra inflace měřená indexem HICP vykazovala vzestupný trend a v březnu 2008 dokonce dosáhla 13,2 %. Hlavními faktory, které na tento vývoj působí, jsou vyšší ceny potravin a energií, úpravy spotřebních daní a silné poptávkové tlaky, které vyvolávaly tlaky na růst cen a mezd. Průměrná míra inflace je na 9,4 %, což je výrazně nad referenční hodnotu kritéria. Na druhé straně Bulharsko dobře plní kritérium udržitelnosti veřejných financí. V roce 2007 vykázalo dokonce rozpočtový přebytek ve výši 3,4 % HDP a v roce 2008 ve výši 3,2 %. Poměr veřejného dluhu k HDP klesl v roce 2008 na 14,1 % a zůstává

³⁰ Vyhodnocení plnění maastr. kon. kritérií, ČNB, 16.12.2008, [cit. 2009-01-20], str. 7, Dostupné z: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2008.pdf>

³¹ Eurobarometr 68, Bulharsko v Evropské unii podzim 2007 [cit. 2009-02-12], Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/389/sekce/bulharsko-v-evropske-unii/>>

tedy hluboko pod hodnotou 60 %. Od vstupu do EU se bulharský lev neúčastnil kurzového mechanismu ERM II. Průměrná úroveň dlouhodobých úrokových sazeb leží na příznivé hodnotě 4,7 %, tedy pod hodnotou kritéria (viz. tabulka 2). Požadavky eurozóny však nespĺňuje bulharská legislativa týkající se nezávislosti centrální banky a právní integrace do Eurosystemu.³²

3.3 Estonsko

Estonsko vstoupilo do EU 1. května 2004. Jeho hlavní iniciativou v EU je prosazování jejího rozšíření, zefektivňování institucí, posilování konkurenceschopnosti a boj proti změnám klimatu. V Evropské Unii patří mezi státy, které z Evropského rozpočtu dostávají více peněz, než do něj dávají. V Estonsku jako jediné kandidátské zemi bylo hlasování o vstupu do EU spojeno se změnou ústavy z roku 1992. Legislativa ze sovětských časů totiž nedovolovala přímou účast v unii, protože by omezovala estonskou suverenitu.³³

Estonsko zatím není členem eurozóny. Největší starosti má s inflací, protože průměrná míra inflace dosahuje k 8,3 %. Pohled do minulosti ukazuje, že tempo růstu spotřebitelských cen do roku 2003 klesalo, ale poté došlo k oživení a v roce 2007 dosáhlo 6,7 %. Poslední vývoj ukazuje, že míra inflace byla počátkem roku 2007 okolo 5 %, ale pak začala růst a v březnu 2008 dosahovala již 11,2 %. Příčinou byl hlavně růst cen potravin a energií. Estonsko za poslední rok vykázalo rozpočtový přebytek ve výši 2,8 % HDP a také poměr veřejného dluhu k HDP klesl na 3,4 % a zůstává tedy hluboko pod hodnotou kritéria. Co se týká kurzového mechanismu ERM II, estonská koruna je od 28. června 2004 jeho součástí. Vzhledem k tomu, že neexistuje rozvinutý trh dluhopisů v estonských korunách a s ohledem na nízkou úroveň veřejného dluhu není k dispozici žádná harmonizovaná dlouhodobá úroková sazba, což komplikuje proces hodnocení konvergence v této oblasti před přijetím eura (viz. tabulka 2). Estonsko zatím nestanovilo datum pro přijetí jednotné měny.³⁴

³² Konvergenční zpráva, květen 2008, [cit. 2009-02-13], str. 35-38, Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200805cs.pdf>>

³³ Eurobarometr 68, Estonsko v Evropské unii, podzim 2007, [cit. 2009-02-12], Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/515/sekce/estonsko-v-evropske-unii/>>

³⁴ Konvergenční zpráva, květen 2008, [cit. 2009-02-13], str. 38-40, Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200805cs.pdf>>

3.4 Lotyšsko

Asociační eurodohoda s Lotyšskem byla podepsána v roce 1995 a vstoupila v platnost v roce 1998, kdy také začala oficiální předvstupní jednání, která byla ukončena v roce 2000. Lotyšsko vstoupilo do Evropské unie 1. května 2004. Mezi hlavní priority této země v EU patří výzkum a školství, energetika, liberalizace trhu služeb a migrace. Lotyšsko patří mezi málo lidnaté a méně rozvinuté země EU, a to dokonce méně než sousední Litva. Stejně jako ona však v posledních letech zažívá rychlý ekonomický růst.³⁵

Lotyšsko se snaží o brzké přijetí eura, avšak momentálně bojuje s vysokou inflací. V posledních obdobích zaznamenává výrazně vyšší průměrnou míru inflace, která se pohybuje okolo 12,3 %. V minulosti to ovšem bylo jinak. Od konce 90. let do počátku nového desetiletí byl růst spotřebitelských cen celkově stabilní. K jeho oživení došlo v roce 2007, kdy dosáhl úrovně 10,1 %, proto je třeba na vývoj inflace pohlížet v kontextu silného růstu HDP. Mezi příčiny růstu inflace patří hlavně nedostatek pracovních sil a s tím související růst mezd, růst cen, poptávkové tlaky a rostoucí ceny energií a potravin ve světě. To vše je příčinou, že v posledních letech roste počet příznaků přehřátí a značné nerovnováhy ekonomiky. Lotyšsko vykazuje vyrovnaný rozpočet a hodnotu kritéria dostatečně plní. Schodek je ve výši 1,1 % HDP a poměr veřejného dluhu stoupl na 10 % v roce 2008, oproti 9,7 v roce 2007. Lotyšský lats se účastní ERM II již od 2.5. 2005. Průměrná úroveň dlouhodobých úrokových sazeb se nachází okolo 5,4 % (viz. tabulka 2). Nárůst sazeb mezi Lotyšskem a eurozónou odráží rizika, která vznikla v souvislosti s přehříváním ekonomiky. Problémem je i lotyšská legislativa, která nesplňuje některé požadavky, týkající se nezávislosti centrální banky a právní integrace do Eurosystemu.³⁶

³⁵ Eurobarometr 68, Lotyšsko v Evropské unii, podzim 2007, [cit. 2009-02-12], Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/488/sekce/lotyssko-v-evropske-unii/>>

³⁶ Konvergenční zpráva, květen 2008, [cit. 2009-02-13], str. 40-42, Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200805cs.pdf>>

3.5 Litva

Litva vstoupila do Evropské unie v 1. května 2004. Podpora vstupu do EU byla v litevském referendu největší z pobaltských států. Priority, které se Litva snaží v EU prosazovat, jsou zejména zvyšování efektivity a konkurenceschopnosti, společná energetika a solidarita mezi státy EU. V mezinárodních vztazích se orientuje na spolupráci s dalšími dvěma pobaltskými zeměmi a se severskými zeměmi (Švédsko, Finsko, Dánsko). I když Litva patří mezi méně lidnaté a rozvinuté země EU, v posledních letech vykazuje vysoké tempo růstu jejího hospodářství.³⁷

Členství v eurozóně je jedním z hlavních cílů litevské evropské politiky. Litva se chtěla stát členem eurozóny ve stejnou dobu jako Slovinsko, 16. května 2006. Evropská komise, ale ve svém posudku došla k závěru, že Litva neplní inflační kritérium (překračovala referenční hodnotu o pouhého 0,1 procentního bodu), a proto na přijetí eura nebyla připravená. Průměrná míra inflace od té doby stoupla na úroveň 7,4 %, což je výrazně nad hranici plnění kritéria. V roce 2008 míra inflace dosáhla dokonce 11,4 %. Tento nárůst souvisí především s růstem cen potravin, služeb a energií, i když ceny ostatních složek vykazovaly také vzestupnou tendenci. Ve stejném roce vykazovala Litva schodek veřejných financí ve výši 1,7 % HDP a poměr veřejného dluhu k HDP klesl na 17 %. Litevský litas se účastní ERM II déle než dva roky. Na začátku roku 2007 byly dlouhodobé úrokové sazby zhruba v souladu se sazbami eurozóny, ovšem po vzniku turbulencí na finančních trzích v polovině roku 2007 se však mírně zvýšily. Průměrná úroveň dlouhodobých úrokových sazeb se nyní pohybuje kolem 4,6 % (viz. tabulka 2). Dne 25. dubna 2006 byla naposledy novelizována litevská ústava a zákon o národní bance Lietuvos bankas. Po provedení změn dospěla Konvergenční zpráva ECB z května 2006 k závěru, že litevská legislativa je již v souladu s požadavky EU pro třetí etapu integrace do hospodářské a měnové unie.³⁸

³⁷ Eurobarometr 68, Litva v Evropské Unii, podzim 2007, [cit. 2009-02-12], Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/495/sekce/litva-v-evropske-unii/>>

³⁸ Konvergenční zpráva, květen 2008, [cit. 2009-02-13], str. 42-44, Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200805cs.pdf>>

3.6 Maďarsko

Maďarská republika vstoupila do Evropské unie 1. května 2004. Země se řadí mezi visegrádské státy, které jsou velmi proevropské a podporují integrační proces v rovině ekonomické i politické, naopak vystupuje proti vytváření vícerychlostní Unie. Priority Maďarska jsou v otázkách vnitřní bezpečnosti a spolupráce při posilování Europolu.³⁹

Podobně jako v ostatních kandidátských zemích je v Maďarsku problémem inflace. Průměrná míra inflace je zde okolo 7,5 %. Poslední vývoj ukazuje, že inflace začala v březnu 2007 zmírňovat, avšak výrazný růst cen nezpracovaných potravin zvýšil inflaci až na 6,7 % v březnu 2008. Z hlediska dalšího vývoje je pravděpodobné, že na inflaci bude mít také vliv vyrovnávání hospodářské úrovně, neboť HDP na obyvatele i cenová hladina jsou v Maďarsku stále nižší než v zemích eurozóny. Také další konvergenční kritérium je pro Maďarsko problémem. Potýká se totiž s existencí nadměrného schodku ve výši 5,5 % HDP, tedy výrazně nad 3 % hranici. Poměr veřejného dluhu k HDP dosáhl v roce 2008 hodnoty 66,5 %, tudíž vyskočil nad referenční hodnotou. Maďarský forint se neúčastní kurzového mechanismu ERM II a úrokové sazby se v této zemi pohybují okolo 6,9 %, čímž také nesplňují dané požadavky (viz. tabulka 2). A nakonec ani maďarská legislativa nesplňuje veškeré podmínky týkající se nezávislosti centrální banky a právní integrace do Eurosystemu. Ačkoli Maďarsko chtělo být původně jednou z prvních nových členských zemí, které přijmou euro, je jeho vstup momentálně předpokládán nejdříve v roce 2014.⁴⁰

3.7 Polsko

Polsko vstoupilo mezi státy Evropské unie 1. května 2004. Jako šestá největší země Evropské unie hraje ve strukturách EU významnou roli. Polsko, stejně jako Maďarsko, patří mezi země visegrádské skupiny, které v rámci EU zaujímají společné postoje. Také často vytváří jednotný blok se Španělskem, například v rámci jednání o ústavní smlouvě. Ve srovnání se zbytkem EU je Polsko jednou z nejchudších zemí, před vstupem Bulharska a Rumunska v roce 2007, bylo dokonce nejchudší zemí v celé Unii.

³⁹ Maďarsko v Evropské unii, 3.11.2006, [cit. 2009-02-12], Dostupné z:

<<http://www.euroskop.cz/479/sekce/maďarsko-v-evropske-unii/>>

⁴⁰ Konvergenční zpráva, květen 2008, [cit. 2009-02-13], str. 44-46, Dostupné z:

<<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200805cs.pdf>>

Přispívá k tomu struktura některých odvětví. Například v zemědělství pracuje téměř 30 % obyvatelstva, avšak k celkovému HDP země přispívají zemědělci pouze 4 %.⁴¹

Kritérium cenové stability plní Polsko chvályhodně, jeho průměrná míra inflace činí pouze 3,2 %. Poslední dostupné prognózy ukazují, že v budoucím období dojde k růstu inflace. Přispívat k tomu bude zejména silná domácí poptávka, růst napětí na trhu práce, rostoucí ceny potravin a vyrovnávání hospodářské úrovně Polska na úroveň zemí eurozóny. Na Polsko se vztahuje rozhodnutí Rady o existenci nadměrného schodku. Byla mu udělena výtka a termín pro nápravu byl stanoven na rok 2007. V roce 2007 se podařilo schodek stlačit na úroveň 2,0 % HDP, avšak v roce 2008 stoupl již na 2,5 % HDP. Poměr veřejného dluhu je pod hodnotou maastrichtského kritéria na úrovni 44,5 %. Polský zlotý se neúčastní kurzového mechanismu ERM II a obchoduje se v pružném kurzovém režimu. Průměrná míra dlouhodobých úrokových sazeb kolísá okolo 5,7 % (viz. tabulka 2). Nezávislost centrální banky nespĺňuje požadavky dané Evropskou komisí a ani polská legislativa není v souladu s Eurosystemem.⁴²

3.8 Rumunsko

Rumunsko se spolu s Bulharskem stalo členskou zemí EU 1.ledna 2007. Země zatím není součástí Schengenského prostoru ani eurozóny. Polohou Rumunska se zájmy působení Evropské unie rozšiřují nejen do černomořské oblasti, ale i dále na Blízký Východ. Rumunsko ve srovnání s ostatními členskými státy ekonomicky zaostává.⁴³

Cílem rumunské vlády je co nejrychlejší přijetí eura. Rumunsko je zatím jediné, které má momentálně stanoven termín pro zavedení eura. Je jím rok 2014. Pokud jde o plnění konvergenčních kritérií, průměrná míra inflace dosahuje 5,9 %. Rumunsko se tedy potýká s vysokou inflací, obdobně jako většina kandidátských zemí. Proces dezinflace se odehrává v souvislosti se silným reálným růstem HDP, který téměř v každém roce od roku 2001 dosahoval 5,0 %. Poslední vývoj naznačuje, že roční míra inflace vzrostla v období od července 2007 do března 2008 z 4 % na 8,7 %. Inflační tlaky se dále

⁴¹ Polsko v Evropské unii, [cit. 2009-02-12], Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/466/sekce/polsko-v-evropske-unii/>>

⁴² Konvergenční zpráva, květen 2008, [cit. 2009-02-13], str. 46-48, Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200805cs.pdf>>

⁴³ Rumunsko v Evropské unii, 18.10.2005, [cit. 2009-02-12], Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/459/sekce/rumunsko-v-evropske-unii/>>

zhoršily vlivem prudkého růstu cen potravin, dovozních cel a vlivem silného reálného růstu HDP podporovaného rozvojem domácí poptávky. Schodek rozpočtu se v Rumunsku nachází v žádaném pásmu, 2,5 % HDP i poměr veřejného dluhu se nalézají na příznivé hodnotě 13,6 %. Rumunský leu ještě není součástí ERM II, obchoduje se stále v pružném kurzovém režimu. V dobré kondici ale nejsou dlouhodobé úrokové sazby, jejichž úroveň se pohybuje okolo 7,1 % (viz. tabulka 2). Stejně jako Polsko a Maďarsko i Rumunská legislativa zaostává za zeměmi eurozóny a centrální banka není nezávislá.⁴⁴

3.9 Švédsko

Švédsko vstoupilo mezi členské státy Evropské unie v roce 1995 spolu s Finskem a Rakouskem. Ze starých členských zemí patří Švédsko s Velkou Británií a Dánskem mezi ty, které si zatím ponechávají vlastní národní měny. Ačkoli Švédsko nebylo jednou ze zemí, které si v rámci vyjednávání o Maastrichtské smlouvě zajistily trvalou výjimku z povinnosti přijmout jednotnou měnu euro (šlo pouze o Dánsko a Velkou Británii), zatím se rozhodlo zůstat mimo eurozónu. Dne 14. září 2003 Švédové v referendu dokonce euro 55,9 % hlasů odmítli. V Evropské Unii patří Švédsko mezi státy, které do Evropského rozpočtu více peněz přispívají, než z něj dostávají.⁴⁵

Švédsko má nyní stejný status jako nové členské země, tedy dočasnou výjimku. To znamená, že se musí k eurozóně přidat, jakmile splní konvergenční kritéria. Tomu se však Švédsko šikovně vyhýbá, protože zatím totiž všechna Maastrichtská kritéria řádně neplní. Průměrná míra inflace splňuje již řadu let referenční hodnotu, jelikož se pohybuje na úrovni 2,0 %. Ani schodek rozpočtu není pro Švédsko problémem. Přebytek ve výši 3,5 % je tou nejlepší vizitkou. Poměr veřejného dluhu k HDP klesl na 35,5 % a i zde zůstává pod hodnotou 60 %. Průměrná úroveň dlouhodobých úrokových sazeb v hodnotě 4,2 % je opět ukázkou bezproblémového plnění (viz. tabulka 2). Jistou pojistkou Švédska je kurzový mechanismus ERM II, neboť jeho součástí švédská koruna stále není. A ani švédské státní orgány zatím nepodnikly žádné kroky k úpravě legislativy a nastolení jejího souladu s eurozónou.⁴⁶

⁴⁴ Konvergenční zpráva, květen 2008, [cit. 2009-02-13], str. 48-50, Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200805cs.pdf>>

⁴⁵ Švédsko v Evropské unii, [cit. 2009-02-12], Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/403/sekce/svedsko-v-evropske-unii/>>

⁴⁶ Konvergenční zpráva, květen 2008, [cit. 2009-02-13], str. 52-54, Dostupné z:

4 Přínosy a rizika společné měny

4.1 Současnost eurozóny

V roce 2009 eurozóna vstupuje do druhého desetiletí své existence. Jednotná měna se v posledních letech stala symbolem Evropy a ukázala, že Evropa je schopna učinit dalekosáhlá rozhodnutí ve prospěch společné budoucnosti. Podle vzoru EU se i jinde na světě začalo uvažovat o vytvoření měnových unií. Za podstatné plus je považováno propojení měnové a obchodní politiky ve světě a udržitelný růst mezinárodního obchodu. Od společné měny se v první řadě očekává, že přispěje postupně k prohlubování ekonomické integrace, k hlubší spolupráci mezi zeměmi, k sjednocování Evropy a posilování konkurenceschopnosti ve světovém měřítku. Jako stále významnější se jeví používání eura jako měny pro mezinárodní obchod, což přispívá hlavně členským státům eurozóny k omezení rizik spojených se směnou kurzů mezi jednotlivými státy, a tím i snížení nákladů mezinárodního obchodu. Euro přineslo do eurozóny stabilitu a podpořilo její hospodářskou propojenost. Pozitivem jsou stabilizační účinky eura na světové devizové trhy, ovšem negativem je skutečnost, že hospodářské rozdíly uvnitř eurozóny zatím nejsou sníženy tak, jak se očekávalo, a produktivita se nevyvíjí ve všech oblastech eurozóny tak, jak se předpokládalo. Jako červená nit se nynější hospodářskou politikou prolíná současná finanční krize testující životaschopnost projektu společné měny. Do budoucna je jistě zapotřebí učinit další kroky, má-li být plně využíváno výhod HMU. Jednou z mnoha výzev je umožnění členským státům a regionům s podprůměrným HDP dosažení průměrné úrovně a posílení loajality vůči společné měně.⁴⁷

Obrázek 4: Euromince ze Slovinska k 10. výročí HMU

Zdroj: <http://www.e-mince.cz/?p=productsMore&iProduct=679>

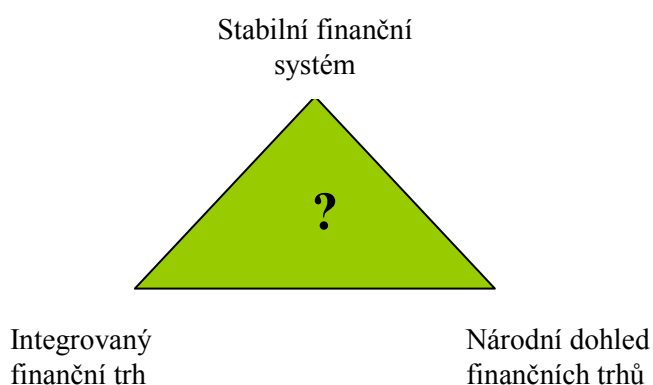
<<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200805cs.pdf>>

⁴⁷ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 18. listopadu 2008 o deseti letech HMU: prvních deset let hospodářské a měnové unie a budoucí problémy, 18. listopadu 2008, [cit. 2009-03-06], Dostupné z: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2008-0543&language=CS>>

V Eurozóně vyvstávají v současné době tři asymetrie (nekonzistence), které se stávají zdrojem napětí mezi jednotlivými státy⁴⁸:

1. koexistence centralizované měnové a decentralizované fiskální politiky,
2. kontrast mezi jasným centralizovaným mandátem cenové stability a nejasným decentralizovaným mandátem při sledování finanční stability,
3. rozporuplná institucionální dělba práce při zabezpečování vnitřní a vnější dimenze měnové stability.

Eurozóna čelí tzv. trilematu finančního dohledu, které se v řadě aspektů podobá známému učení o tzv. neslučitelné trojici. Jinými slovy, nelze mít současně kurzovou stabilitu, volný pohyb kapitálu a nezávislou měnovou politiku. Současná finanční krize dokládá, že nelze mít zároveň stabilní finanční systém, integrované finanční trhy a finanční dohled na národním základě.⁴⁹

Obrázek 5: Trilema finančního dohledu

Zdroj: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/index_1106.html

Evropská unie našla únik z neslučitelné trojice v podobě zavedení společné měny euro. Východisko z trilematu finančního dohledu by mělo být analogicky hledáno i ve vytvoření “evropského regulátora“ finančního systému. A podobně jako byl Evropský systém centrálních bank dosažen ve třech etapách, stejným etapovitým způsobem by

⁴⁸ Tento názor vyslovila profesorka R. Lastra z Univerzity of London na konferenci 10 years of European Monetary Union, kterou uspořádala Evropská centrální banka ve dnech 29. a 30. ledna 2009 ve Frankfurtu.

⁴⁹ Konference ECB k právním aspektům eura, Zavedení eura v České republice, 26.2.2009, [cit. 2009-03-03], Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/index_1106.html>

měl být vytvořen i Evropský systém finančních supervizorů. Dosažení tohoto stavu, ale nebude jednoduché. Nicméně je to další výzva k dalšímu posílení společné evropské měny.⁵⁰

První skupina účastníků EU, která se rozhodla přijmout společnou měnu euro, zažila dlouhou přechodovou fázi, během níž bylo euro jejich měnou, avšak nebyla dosud zavedena eurohotovost. Nově přistupující země do EU se automaticky stávají součástí EMU s tím, že jim je udělena dočasná výjimka pro zavedení eura, tudíž nejsou členem eurozóny a až do jejího vstupu mohou nadále disponovat měnovými nástroji k ovlivňování národního hospodářství. Většina jejich národních plánů na budoucí přechod na euro předpokládá zavedení euromincí a eurobankovek ke dni přijetí eura. Tento rozdíl a široká dostupnost eurohotovosti znamená, že by členské státy měly mít jinou strategii, než byla strategie uplatňovaná v období mezi rokem 1999 a 2002.⁵¹

Ovšem přístup nových členských zemí EU, které euro dosud nepřijaly, zůstává nejednotný. Celkem sedm z deseti nových členských zemí, které vstoupily do EU k 1.5. 2004, zvolilo strategii přijetí eura, v co nejkratší době (Lotyšsko, Litva, Estonsko, Malta, Kypr, Slovensko a Slovinsko). Z tohoto důvodu se již v průběhu let 2004 a 2005 tyto země zapojily do mechanismu měnových kurzů ERM II. Litva, Lotyšsko a Estonsko však byly nuceny oproti původním plánům vstup do eurozóny posunout. Slovinsko vstoupilo do eurozóny jako první, 1. ledna 2007. Malta a Kypr přijali euro 1. ledna 2008 a Slovensko pak o rok později, 1. ledna 2009. Maďarsko, Polsko a ČR zvolily cestu účasti v ERM II pouze po dobu nezbytnou pro splnění kurzového kritéria a technickou přípravu přijetí eura. Vstup těchto zemí do ERM II se tudíž bude odvíjet od předpokládaného termínu přijetí eura. Ten však dosud nebyl ani u jedné z nich pevně stanoven. Předpokládá se, že Polsko nepřijme euro dříve než v roce 2012, v případě Maďarska se neočekává jeho přijetí dříve než v roce 2014 ani ČR nemá termín zavedení zatím stanoven. Země poslední vlny rozšíření EU, Bulharsko a Rumunsko, mají poměrně ambiciózní plány ohledně vstupu do eurozóny. Bulharsko hodlá vstoupit co

⁵⁰ Konference ECB k právním aspektům eura, Zavedení eura v České republice, 26.2.2009, [cit. 2009-03-03], Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/index_1106.html>

⁵¹ Doporučení komise o opatřeních k usnadnění budoucího přechodu na euro, 10.1.2008, [cit. 2009-03-06], Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/pristup_cr_k_eurozone_38760.html>

nejdříve do systému ERM II, v případě Rumunska byl stanoven cílový termín pro zavedení jednotné měny na rok 2014.⁵²

4.2 Výhody a nevýhody zavedení eura

Zavedení eura je složitý proces s mnoha aspekty. Členství v eurozóně poskytuje velkou škálu výhod, v podobě jednoduššího cestování či vyšší makroekonomické stability. Naopak existují zde i nevýhody jako je neustálý tlak na státy, aby nevykazovaly vysoký schodek veřejných financí a snižovaly zadluženost. Také samostatná měnové politika jednotlivých zemí je velmi ohrožena.⁵³

Přechod na euro musí respektovat několik důležitých principů:⁵⁴

- **Princip právní jistoty** - znamená, že všechny uzavřené smlouvy (hypoteční, pojistné, nájemní a další), které obsahují údaje v českých korunách, zůstanou po zavedení eura nadále platné.
- **Princip ochrany spotřebitele** - Princip ochrany spotřebitele usiluje o to, aby zavedení eura nebylo zneužito k neodůvodněnému zvyšování cen. Hlavním nástrojem prosazování tohoto principu je povinnost tzv. duálního označování vybraných cen a peněžních částek, tedy po oznámení oficiálního přepočítacího koeficientu jsou příslušné peněžní částky uváděny v korunách i eurech. Spotřebitelé si tak mohou lépe přivyknout na novou měnu.
- **Princip minimalizace nákladů** - Způsob přechodu na novou měnu musí být ohleduplný vůči výdajům soukromých subjektů i státních orgánů. Je důležité respektovat tuto zásadu, jelikož Národní plán daného státu stanoví, že každý subjekt si bude muset pokrýt náklady na zavedení eura z vlastních zdrojů. To platí jak pro veřejné, tak i soukromé subjekty. Úlohou státu bude poskytovat všem adresátům přesné a včasné informace.

⁵² Aktualizovaná strategie přistoupení ČR k eurozóně, 30.8.2007, [cit. 2009-03-06], Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/statni-finance/aktual-strategie-pristoupeni-cr-eurozone/1000955/45617/>>

⁵³ Evropská komise, Česká republika a euro, 7.1.2009, [cit. 2009-03-07], Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/euro/ceska_cs.htm>

⁵⁴ Euro a Česká republika, Zavedení eura v ČR, [cit. 2009-03-03], Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro.html>

4.2.1. Výhody jednotné měny

Společná měna znamená pro členské státy eurozóny větší pokrok v evropské integraci. Za svého působení se euro stalo významným konkurentem světových měn jako je např. americký dolar. Je užíváno i jako světová rezervní měna. Například na trhu s obligacemi je nejpoužívanějším platidlem. Euro se stalo měnou velkého a likvidního finančního trhu. Reprezentuje světově nejvýznamnější kulturní i ekonomickou oblast.⁵⁵ V šestnácti zemích EU společná měna přináší větší transparentnost a srovnatelnost cen. Na první pohled je zřejmé, jaké zboží je levnější, a jaké zase dražší. Všechny ekonomické subjekty si pochvalují zrychlení a zjednodušení přeshraničních plateb, které jsou teď pro ně v podstatě platbami vnitrostátními. Za obrovské plus se považuje snížení transakčních nákladů a s tím související snížení nákladů s poplatky za vedení účtů, poplatky za dosavadní směnárenské operace apod.

Velkou předností této společné měny je vyloučení kurzového rizika v mezinárodním obchodě v rámci eurozóny.⁵⁶ Je totiž dosaženo snadnější a rychlejší fixace měnového kurzu. Vznikají větší tlaky na fiskální reformy a disciplínu u států s neopatrnou hospodářskou politikou. Výkony jednotlivých ekonomik se výrazně liší a pomocí eura je zlehčeno mezinárodní srovnání mezi státy a zprůhlednění mezinárodních kapitálových toků. Dochází k zpřehlednění účetních výkazů, neboť existuje jednotná referenční úroková sazba EURIBOR. Díky měnové politice ECB nehrozí vysoká míra inflace. Pro obyvatelé členských zemí přináší euro úsporu peněz za převody měn a snížení průměrné míry nezaměstnanosti v důsledku větší mobility pracovních sil.⁵⁷

4.2.2. Nevýhody a rizika jednotné měny

Výše uvedené přínosy by mohly navodit pocit, že jednotná měna nemá žádné stinné stránky. Opak je, ale pravdou. Jako každá jiná věc, má i společná měna dvě strany mince. Jedna z prvních nevýhod, kterou stát pocítí, je ztráta směnného kurzu a úrokových sazeb a s tím spojená nemožnost ovlivňování měnové politiky státu.⁵⁸ Členskému státu tedy předčasně zmizí jeho měnová autonomie a nebude moci provádět

⁵⁵ Měnová unie pro a proti, [cit. 2009-03-06], Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/323/sekce/menova-unie---pro-a-proti/>>

⁵⁶ Hrdý Martin, Co bude, až bude euro? 11.7.2001, [cit. 2009-03-07], Dostupné z: <<http://www.mesec.cz/clanky/co-bude-az-bude-euro/>>

⁵⁷ Evropská komise, Česká republika a euro, 7.1.2009, [cit. 2009-03-07], Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/euro/ceska_cs.htm>

⁵⁸ Česká republika a euro, Evropská komise, 7.1.2009, [cit. 2009-03-07], Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/euro/ceska_cs.htm>

proticyklickou monetární politiku, což je obzvláště zřetelné v souvislosti se stavem, kdy se akceschopnost fiskální politiky blíží nule. Také neomezený pohyb kapitálů může přinést nebezpečí přelévání zdrojů z oblastí s nižší produktivitou do oblastí, kde je produktivita vyšší. Lze předpokládat i možný dočasný pokles výkonnosti ekonomiky v souladu se snahou o splnění maastrichtských kritérií. V důsledku diametrálních nerovností v ekonomické vyspělosti a rozdílů v daňové politice a sociálních systémech zemí eurozóny hrozí riziko kolapsu celé hospodářského a měnového systému. Po zavedení eura se také zvýrazní sociální diference obyvatelstva. Banky přijdou o příjmy ze směnárství a budou zajisté existovat jiné náklady s převedením devizových účtů na euro účty. Přejít na společnou měnu dále přináší zvýšený přísun financí spojený s adaptací na novou měnu, například zvýšené náklady na přípravu managementu a zaměstnanců, informovanost klientů, informační materiály, zpracování dat, změny informačních systémů atd.⁵⁹ To vše bude dále ovlivněno metodickými postupy, které jsou přijaty s novou legislativou.⁶⁰ V neposlední řadě je odejmutí národní měny státu považováno za ztrátu národního symbolu.

4.3 Vliv eura na ekonomické subjekty

Domácnosti, firmy a stát jsou ekonomické subjekty, kteří se setkávají na trhu a vytváří tím nabídku a poptávku po statcích.⁶¹

Domácnosti vystupují na trhu jednak jako kupující výrobků a služeb a jednak jako prodávající, neboť jsou vlastníky výrobních faktorů (práce, půdy, úspor). Vystupují na trhu proto, aby poskytnutím výrobních faktorů uspokojili své potřeby.

Firmy jsou ekonomické subjekty, které provádějí podnikání. Vyrábějí buď výrobky a nebo poskytují služby. Na trh pak přichází s cílem prodat je, tudíž vystupují hlavně jako podávající. V poloze kupujícího vystupují tehdy, když kupují výrobní faktory. Pro tyto subjekty je cílem činnosti dosažení zisku.

⁵⁹ Měnová unie pro a proti, [cit. 2009-03-06], Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/323/sekce/menova-unie---pro-a-proti/>>

⁶⁰ Jedlička Jan, Národní plán zavedení eura v ČR, 30.4.2007, [cit. 2009-03-07], Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/statni-finance/narodni-plan-zavedeni-eura-v-cr/1000955/44159/>>

⁶¹ Švarcová, Jena; Ekonomie, Centrum pro rozvoj ekonomického vzdělání, 2003/2004, str. 53-54

Stát je zvláštním subjektem trhu, který vstupuje na trh, aby jej ovlivnil, odstranil negativní projevy a stimuloval pozitivní vlivy. Vystupuje jako prodávající prostřednictvím státních firem a jednak jako kupující prostřednictvím státních zakázek. Stát určuje všeobecně platná pravidla ekonomické činnosti, všeobecné podmínky hospodaření, tedy vytváří zákonodárství.

4.3.1. Výhody pro domácnosti

Pohodlnější a levnější cestování

Občané členského státu pocítí změnu měny asi nejvíce při cestování do zahraničí. Při služební cestě do zahraničí či na dovolenou již nebudou muset pokaždé měnit peníze. To jim uspoří nejen čas při hledání směnární s nejvýhodnějším kurzem, ale i poplatky za výměnu peněz. Pohodlnější bude pro domácnosti i nakupování v cizí zemi, neboť budou dobře obeznámeni s eurovými bankovkami a mincemi z každodenního používání eura v domácí ekonomice. Např. odpadne riziko, že se stanou obětí podvodníků, kteří jim vnutí falešné peníze.

Lidé tuto výhodu pocítují ve velké míře již dnes, kdy jednotná evropská měna je zákonným platidlem v šestnácti státech EU a eurem se dá platit i v dalších zemích (Černá Hora, Chorvatsko).⁶² Navíc euro je přijímáno prakticky všude na světě.

Levnější půjčky

Evropská centrální banka se snaží udržet inflaci v eurozóně na nízké úrovni, což se odráží v nízkých hladinách úrokových sazeb. Lidé tak mohou mít relativně snadný a levný přístup k půjčkám, pokud se ovšem jen v rozumné míře zadlužují.⁶³

Stabilnější a snadno porovnatelné ceny

Při každodenních nákupech se každý jedinec bude snadněji a rychleji orientovat v cenách. Ceny zboží a služeb napříč eurozónou budou snadno srovnatelné a spotřebitel si tak může vybrat cenově nejdostupnější produkt nabízený prodejcem v jiném členském státě EU. Tento fakt by měl pozitivně ovlivnit konkurenci na jednotném vnitřním trhu EU, vedoucí ke sblížení cen srovnatelného zboží a služeb prostřednictvím cenové

⁶² Výhody pro občany a spotřebitele, Zavedení eura v ČR, [cit.2009-03-12], Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_spotrebite.html>

⁶³ Výhody pro občany a spotřebitele, Zavedení eura v ČR, [cit.2009-03-12], Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_spotrebite.html>

arbitráže. Nikdo se již nebude muset zdržovat nepohodlným přepočítáváním z jedné měny na druhou. Nicméně využití tohoto potenciálu závisí jednak na ochotě spotřebitelů vyhledávat informace o cenách v ostatních zemích, což může být časově náročná aktivita. Dále také na znalosti příslušného cizího jazyka, dopravních nákladech a v neposlední řadě také na důvěře v bezproblémovost takovéto obchodní transakce, při které může dojít i k případnému reklamačnímu řízení, poskytování servisu či zajištění údržby nakoupeného zboží. Mnoho kategorií služeb je mezinárodně neobchodovatelných či jen velmi obtížně obchodovatelných (např. kadeřnictví, masáže, úklid apod.), proto pozitivní efekt větší transparentnosti cen lze více využít u zboží. Tuto skutečnost lidé více pocítí až ve střednědobém horizontu, jakmile obchodníci zaregistrují výraznější ochotu spotřebitelů kupovat zboží napříč členskými státy eurozóny. Impulsem k tomu může být také rozšíření internetu do domácností. Vyšší transparentnost cen bude ale trvalý, byť patrně zpočátku jen mírný přínos pro ekonomiku.^{64 65}

4.3.2. Nevýhoda pro domácnosti

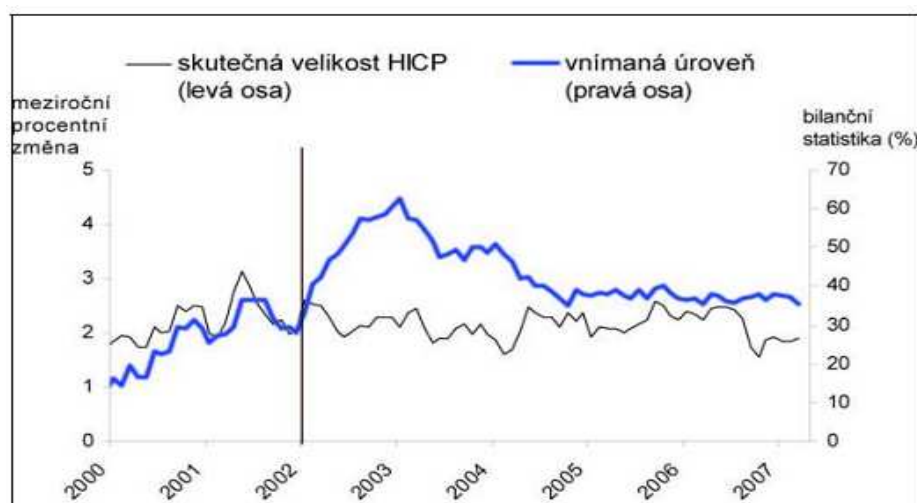
Riziko vnímané inflace

Zavedení eura je spojeno s obavou občanů z jednorázového zvýšení cen. Nicméně statistické údaje o vývoji cenové hladiny tyto domněnky nepotvrzují. Při dodržení pravidel pro zaokrouhlování cen na nejbližší eurocent po přepočtení podle přepočítacího koeficientu se šesti platnými číslicemi (např. 1 EUR = xx.xxx CZK) je však takováto obava neopodstatněná. Výjimkou by mohlo být zaokrouhlování cen pro marketingové účely, kdy se často používají psychologické ceny končící na číslici 0,5 či 9. V takových to případech však bude patrně docházet na zaokrouhlování směrem nahoru i dolů, aby se příslušné spotřebitelsky atraktivní ceny dosáhlo. Také je možné, že dojde ke skokovému zvýšení některých cen, které jsou prezentovány například formou katalogu či jídelního lístku např. v restauracích, u kadeřníka, na tržnicích, za drobné opravy, apod. Zkušenosti ze zemí, které již euro zavedly, ukazují, že v těchto případech podnikatelé čekají na euro a nepouštějí se do časově náročného výtisku nových katalogů či jídelních lístků rok nebo i dva před plánovaným zavedením eura. Při příležitosti

⁶⁴ Výhody pro občany a spotřebitele, Zavedení eura v ČR, [cit.2009-03-12], Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_spotrebite.html

⁶⁵ Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně, Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR, [online], prosinec 2007, [cit.2009-03-12], str. 11, Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html

přeceňování na euro pak do ceny zakomponují i dříve odložené cenové úpravy. Riziku, že se lidé budou obávat eura kvůli strachu ze zdražování, je třeba věnovat maximální pozornost. Proto také Národní plány přechodu na euro jednotlivých zemí zdůrazňují princip ochrany spotřebitele. Počítají také s řadou opatření, která by měla čelit riziku vnímané inflace. Například bude uzákoněna povinnost duálního označování cen, počítá se s bedlivějším sledováním cenového vývoje a nakonec i vytvoření černé listiny podnikatelů, kteří využijí zavedení eura ke zvýšení cen, je dobrým opatřením proti obavě ze zdražování.⁶⁶⁶⁷

Obrázek 6: Srovnání skutečné a vnímané inflace v zemích eurozóny v roce 2002

Poznámka: Při interpretaci obrázku je nutné uvést upozornění Evropské centrální banky ohledně srovnatelnosti křivky vnímané inflace a skutečné velikosti inflace vyjádřené pomocí HICP: „vnímaná inflace zjištěná pomocí průzkumu spotřebitelů se ve svém charakteru liší od inflace vyjádřené prostřednictvím HICP, proto není možné provádět přímé srovnání těchto dvou hodnot“ (ECB,2007a).

Zdroj: Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR, http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbc/mfcr/Studie_NKS_final_upravena_po_opnenture_31_08_20081.pdf

Vnímaná inflace je vysvětlována jako jev, který se prezentuje negativním očekáváním veřejností zaujatou informační kampaní ještě před zavedením eura. Občané se obávají změny, že jimi často kupované komodity skutečně zaznamenají výraznější meziroční nárůst cen. Jedná se hlavně o ceny jídla, pití, zájezdů, ubytování, kadeřnických či autoopravárenských služeb apod. Je to dáno jednak nižší konkurencí u některých služeb. V případě jídla a pití lidé spotřebu tolik neomezují při růstu cen, jako u jiného zboží.

⁶⁶ Nevýhody a možná rizika z přijetí eura, Zavedení eura v ČR, [cit.2009-03-12], Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_nevyhody_rizika.html

⁶⁷ Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR, Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně, prosinec 2007, [cit.2009-03-12], str. 15, Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html

4.3.3. Výhody pro podnikatele

Odstranění kurzového rizika

Nestálost měnových kurzů dopadá na všechny subjekty zapojené do finančních transakcí se zeměmi eurozóny. Na podniky obchodující na zahraničním trhu, na investory a veřejný sektor při vypořádání finančních operací v eurech, jako například čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU či Fondu soudržnosti EU a v neposlední řadě také na občany, směňující koruny za eura při cestách do zemí eurozóny.

Obchoduje-li firma se zahraničím, musí ve svém finančním plánování a rozhodování zvažovat dopady změn měnového kurzu. Čím delší je plánovací horizont, tím více nepředvídatelné výkyvy měnového kurzu zatěžují hodnověrnost současných rozhodnutí a staví podniky před nemalá rizika. Proti těmto rizikům se podniky částečně mohou zajistit u komerčních bank a dalších finančních institucí, které pro tyto účely nabízejí řadu vhodných produktů jako jsou měnové opce apod. Avšak náklady spojené se zajištěním kurzového rizika nejsou zanedbatelné a rychle narůstají s délkou zajišťovacího období. U podniků se odhadují úspory plynoucí z omezení kurzového rizika až ve výši 1,4 % HDP ročně.⁶⁸

Odstranění kurzového rizika vůči euru bude trvalý a okamžitý přínos. Ten se projeví v přímých i nepřímých dopadech. Například vyšším využíváním finančních nástrojů zprostředkovaných v euru, v celkovém rozvoji finančního trhu nebo v předpokládaném růstu zahraničního obchodu se zeměmi eurozóny. Bude to důležitý podnět pro celou ekonomiku. Tento přínos je jeden z nejvýznamnějších při zavádění společné měny. Také se očekává, že zvýšení zahraničního obchodu bude doprovázeno zvýšením zaměstnanosti a zvýšením celkové životní úrovně.⁶⁹

⁶⁸ Výhody pro podnikatele, Zavedení eura v ČR, [cit.2009-03-12], Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_podnikatel.html>

⁶⁹ Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR, Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně, prosinec 2007, [cit.2009-03-12], str. 7-9, Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html>

Snížení transakčních nákladů

Transakční náklady lze rozdělit na finanční, spojené s přímou realizací směnných operací a administrativní, které spočívají v zabezpečení devizových operací.⁷⁰ Finanční náklady jsou spojeny se směnárenskými poplatky placenými při směně např. korun za eura v bankách. Firma obchodující se zahraničím, přichází do styku se zahraniční měnou velmi často. Musí se proto rozhodnout, zda si bude obstarávat pro každý obchodní případ zahraniční měnu zvlášť, což však obnáší platit za konverze měn, nebo zda si raději neotevřít devizový účet. Ovšem založení a vedení takového účtu je dražší než vedení korunového účtu.

Administrativní transakční náklady se skládají z nákladů na správu účetních systémů, devizových prostředků, osobní náklady na zaměstnance zajišťující devizové operace apod. Firmy s četnými obchodními styky se zahraničím a nebo ti, kteří jsou součástí nadnárodního koncernu, uspoří nemalé prostředky tím, že jim odpadne potřeba vést dvojí účetnictví v domácí měně i v eurech. Jednotná měna také usnadňuje přeshraniční fúze mezi podniky a bankami. Stejně jako u finančních transakčních nákladů ani u administrativních nákladů nelze předpokládat úplnou eliminaci nákladů. Mnoho subjektů bude totiž stále realizovat operace ve více měnách. Ovšem pro podnikatele obchodující se zeměmi eurozóny bude úspora významná.

Další neméně podstatnou úsporu transakčních nákladů přinese vytvoření Jednotného eurového platebního prostoru, tzv. SEPA, Single Euro Payment Area. Tento projekt umožní provádět přeshraniční platební převody v eurech stejně snadno, bezpečně a za stejnou cenu jako je tomu u domácích plateb.⁷¹

Nižší úrokové sazby

Náklady na pořízení kapitálu se odvozují od cen finančních produktů dosažitelných na finančních trzích. Klíčovým ukazatelem těchto nákladů jsou úrokové sazby. Členství v eurozóně je spojováno s příležitostí využít věrohodnosti Evropské centrální banky pro zajištění stabilního a důvěryhodného makroekonomického prostředí, díky přijetí společné měnové politiky EU. Tato politika je charakteristická snahou o zajištění

⁷⁰ Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR, Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně, prosinec 2007, [cit.2009-03-12], str. 9-10, Dostupné z:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html>

⁷¹ Výhody pro podnikatele, Zavedení eura v ČR, [cit.2009-03-12], Dostupné z:

<http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_podnikatel.html>

cenové stability, s cílem udržet ve střednědobém horizontu inflaci pod dvěma procenty. Díky nízké inflaci může ECB udržovat také nízké klíčové úrokové sazby. Nízké výpůjční sazby představují významný prorůstový faktor při ekonomickém dohánění vyspělých zemí.⁷²

4.3.4. Nevýhoda pro podnikatele

Jednorázové náklady na zavedení eura

Podnikatelé, finanční instituce i instituce veřejného sektoru, u všech těchto organizací si přechod na euro vyžádá vynaložení nemalých nákladů. Firmy budou muset přizpůsobit své softwarové programy pro účetnictví, daňová přiznání, fakturace, finanční řízení apod. tak, aby tyto programy uměly pracovat se dvěma měnami ve fázi duálního oceňování. Po tomto období již budou pracovat pouze s jednou měnou. Faktury, výpisy z bankovního účtu, výplatní pásy, oznámení o výši důchodů a sociálních dávek budou zobrazovat výši celkových částek v obou měnách. Také v obchodech nebo na internetu budou muset být uváděny dvojí ceny. Každý podnik si tyto náklady bude platit z vlastních zdrojů. Během čtrnáctidenního období duální cirkulace, podnikatelé i úřady musí pracovat se dvěma měnami zároveň. To představuje větší nároky na jejich uskladnění a manipulaci. Zaměstnanci, kteří v rámci své pracovní náplně přijímají a vydávají peníze, musí být řádně vyškolení v používání eura, včetně rozeznání bezpečnostních prvků na bankovkách. Provozovatele prodejních automatů čeká úprava softwaru, případně i zásobníků peněz na euro-mince a bankovky. Další náklady jsou spojené se šířením informací o zavedení. Vláda se, ale bude snažit tento proces usnadnit rozsáhlou informační kampaní zaměřenou na celou škálu témat spojených s přijetím eura - termín zavedení, doba duální cirkulace, podoba euro-mincí a bankovek, náležitosti oceňování a zaokrouhlování, přepočítací koeficient, představování cen vybraných komodit v eurech i druhé měně, představení nároků kladených na podnikatele, propagace a zajištění fungování internetových stránek, telefonní linky, emailu pro poskytování informací pro občany. Výše zmíněné záležitosti jsou však vesměs jednorázové náklady.⁷³

⁷² Výhody pro podnikatele, Zavedení eura v ČR, [cit.2009-03-12], Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_podnikatel.html>

⁷³ Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR, Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně, prosinec 2007, [cit.2009-03-12], str.17-19, Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html>

4.3.5. Makroekonomické výhody

Spolurozhodování o měnové politice eurozóny

Se vstupem do eurozóny se vedení národní banky přistupujícího státu bude moci podílet na měnové politice Evropské centrální banky. Tento orgán rozhoduje o klíčových úrokových sazbách, a tím významně ovlivňuje fungování evropské ekonomiky jako celku i jednotlivých národních ekonomik.⁷⁴

Tlak na rozpočtovou kázeň

Státy jako členové eurozóny jsou vystaveni vyššímu tlaku na rozpočtovou kázeň, jejíž vynucování je podpořeno též hrozbou sankcí. Mít zdravé veřejné finance je však ve vlastním zájmu každé ekonomiky.⁷⁵ Pouze při obezřetném rozpočtovém chování vláda může čelit mnohým soudobým výzvám, např. problému stárnutí populace či udržitelnosti hospodářského růstu a vysoké zaměstnanosti.

Ochrana před krizí platební bilance

Globální ekonomika 21. století s plně liberalizovanými kapitálovými toky je více náchylná ke vzniku a k rychlému šíření finančních turbulencí. Jako příklad je možné uvést Českou ekonomiku, která má v této oblasti nepříjemné zkušenosti z roku 1997, kdy se česká koruna dostala pod silný tlak zahraniční i domácí spekulace.⁷⁶ To jen potvrzuje zranitelnost malých a otevřených ekonomik vůči otřesům finančních trhů. Z tohoto pohledu lze vnímat členství v eurozóně, které chrání jednotlivé ekonomiky před rozvratnými krizemi platební bilance jako důležitý přínos pro stabilitu jednotlivých ekonomik.

4.3.6. Makroekonomická rizika

Ztráta samostatné měnové politiky

Centrální banky používají měnovou a kurzovou politiku jako stabilizační nástroj makroekonomického prostředí daného státu. Hlavním podnětem k manipulaci s těmito prostředky nejčastěji bývají nepředvídatelné události rodící se uvnitř i vně ekonomiky

⁷⁴ Makroekonomické výhody, Zavedení eura v ČR, [cit.2009-03-12], Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_makroekonom.html>

⁷⁵ Makroekonomické výhody, Zavedení eura v ČR, [cit.2009-03-12], Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_makroekonom.html>

⁷⁶ Makroekonomické výhody, Zavedení eura v ČR, [cit.2009-03-12], Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_makroekonom.html>

státu. Například snížení úrokových sazeb podporuje ekonomický růst. Zmenší se náklady na obstarání kapitálu potřebného k financování investic a současně se podníí soukromá spotřeba. Devalvace měny zase krátkodobě podporuje konkurenceschopnost domácích vývozců, vytváří totiž jejich produkty levnějšími oproti výrobkům oceněným v jiných měnách. Se zánikem domácí měny zanikne i pravomoc národní banky provádět měnovou politiku, která je důležitým faktorem pro udržení či obnovení makroekonomické stability v krátkodobém období.⁷⁷ Měnovou politiku určuje Evropská centrální banka nikoli podle aktuálních potřeb jednotlivých zemí, nýbrž z pohledu eurozóny jako celku. To se může někomu zdát jako ochuzení nástrojů makroekonomické stabilizační politiky. Na druhé straně řada států již dnes funguje jako otevřená ekonomika, což představuje výrazné omezení autonomního rozhodování o domácích úrokových sazbách.

Tab. 7: Úrokové sazby v ČR a jejich protějšky v eurozóně

Korunové sazby	Definice	Protějšek v eurozóně
Diskontní sazba	Sazba, za kterou si domácí banky ukládají přebytečnou likviditu u ČNB se splatností „přes noc“; dno pro pohyb jednodenn. sazeb na mezibank. trhu	Deposit Facility Rate
Repo sazba	Maximální sazba, za kterou ČNB stahuje v repo tendrech volnou likviditu z mezibankovního trhu se splatností dva týdny	Minimum Bid Rate in Refinancing Operations
Lombardní sazba	Sazba, za kterou si banky mohou vypůjčit od ČNB potřebnou likviditu se splatností přes noc, strop pro pohyb jednodenních sazeb na mezibankovním trhu	Marginal Lending Facility Rate
CZEONIA (Czech Overnight Index Average)	Vážený průměr úrokových sazeb všech jednodenních depozit uložených referenčními bankami na mezibankovním trhu za daný obchodní den	EONIA
PRIBOR (Prague Interbank Offered Rate)	Referenční hodnota úrok. sazeb se splatnostmi 1 den, 1 až 2 týdny; 1, 2, 3, 6 a 9 měs. a 1 rok fixovaná z kotací referenčních bank pro prodej depozit v 11:00 místního času	Euribor
PRIBID (Prague Interbank Bid Rate)	Sazba počítaná dle stejných pravidel jako PRIBOR, s rozdílem, že vychází z kotací pro nákup depozit	Není ekvivalent

zdroj: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Priprava_financniho_sektoru_na_euro_doc.doc

⁷⁷ Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR, Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně, prosinec 2007, [cit.2009-03-12], str. 12-15, Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html

5 Přínosy a rizika pro Českou republiku

Pro efektivní využití výhod spojených se zavedením eura je nutný vysoký stupeň ekonomické konvergence, provázanosti a harmonizace české ekonomiky s eurozónou. Rozhodující pro udržení dobré výkonnosti českého hospodářství bude po ztrátě samostatné měnové politiky pružnost ekonomiky a její schopnost rychlého přizpůsobení ekonomickým šokům. Na to poukazuje již Strategie o přistoupení České republiky k eurozóně z roku 2003. Zatímco některé z požadovaných vlastností české ekonomiky jsou pro přijetí eura už dlouhodobě příhodné, v jiných oblastech je zřejmá potřeba dalšího zlepšení.

Se vstupem do eurozóny se malá otevřená ekonomika typu ČR stává součástí velké uzavřené ekonomiky, tj.⁷⁸:

- sníží se možnost vzniku měnových krizí, neboť devizový trh pro euro je hlubší než devizový trh ČR,
- změny kurzu budou mít menší dopady na cenovou hladinu a reálný růst,
- země eurozóny se na světovém finančním trhu dostanou z pozice „price taker“ do pozice „price maker“.

Nicméně už v současné době je česká koruna, prostřednictvím zahraničního obchodu a investic, s eurem významně provázána. Euro je druhou nejpoužívanější měnou v ČR. Česká ekonomika je proexportně orientovanou ekonomikou. To znamená, že hospodářství je taženo exportní aktivitou firem, přičemž podíl vývozu na celkové vytvořené produkci měřené HDP dosahuje téměř 80 %. Přitom za celou Evropskou unii je tento podíl vývozu na HDP pouhých asi 40 procent. Současně platí, že téměř 60 % našich exportů směřuje do států eurozóny. Od roku 2009 se platí eurem i na Slovensku, které je po Německu druhým nejvýznamnějším obchodním partnerem Česka. Poměr vývozu do zemí eurozóny tedy stoupá až na dvě třetiny.⁷⁹ Výrazným pozitivním posunem od roku 2003 je rovněž zřetelné přiblížení ekonomické úrovně ČR k průměru eurozóny. Úroveň HDP na hlavu ČR v paritě kupní síly je nadále vyšší než ve většině

⁷⁸ Hazucha, Dušan, Výhody a nevýhody Evropské měnové unie a implikace pro ČR, 29.3.2006, [cit.2009-03-15], Dostupné z: <<http://www.euportal.cz/Articles/693-vyhody-a-nevyhody-evropske-menove-unie-a-implikace-pro-cr.aspx>>

⁷⁹ Jedlička Jan, Ani Švýcarsko, ani Slovensko, březen 2008, [cit.2009-02-28], Dostupné z: <<http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=083&clanek=030810>>

nových členských zemí EU a dokonce v roce 2006 se nacházela mírně nad 70 % průměru eurozóny.

Jelikož českou ekonomiku táhnou exportéři, a většina z nich se orientuje na trhy eurozóny, je pro toto hospodářství klíčovou proměnnou devizový kurz koruny vůči euru. Větší změny na světových devizových trzích mohou hospodářskou prosperitu silně ovlivnit. Trh s českou korunou navíc patří ve vyspělém světě mezi ty menší, devizový kurz měny tak snadno mohou ovlivnit dva až tři větší subjekty trhu.

Kroky ČNB, proto v posledním období velmi často kopírují, byť se zpožděním, kroky ECB. Zahraniční obchod ČR se stále rozrůstá a příliv přímých zahraničních investic ze zemí EU se také stále více zvyšuje. Ale není vše bez problémů. "Dlouhodobě povede konvergence k vyšší míře růstu HDP a inflace oproti průměru eurozóny. V případě, že by bylo zavedené euro a nízké úrokové sazby, mohlo by dojít k růstu agregátní poptávky a cen aktiv. Zvyšuje se tak riziko přehřátí ekonomiky," tvrdí Martin Pohl z PPF.^{80 81} Přes pozorované přibližování zůstává rozdíl v cenové hladině oproti eurozóně zatím poměrně výrazný. V roce 2005 byla česká cenová hladina přibližně na úrovni 56 % průměrné úrovně eurozóny a 58 % průměrné úrovně EU. Hodinové náklady práce byly v ČR zhruba na 27 % průměru eurozóny, resp. 31 % průměru EU.⁸²

ČR se ve srovnání s eurozónou z hlediska vybraných ukazatelů reálné a nominální konvergence podílí na HDP EU 1,5 % dle parity kupní síly, zatímco podíl obyvatelstva činí cca 2,2 %. Tudíž HDP na 1 obyvatele je zde nižší průměr než v eurozóně. Eurozóna ve srovnání s ČR zaznamenává nižší tempa růstu. Ze strukturálního hlediska si česká ekonomika oproti průměru eurozóny zároveň zachovává odlišnost v podobě vyššího podílu průmyslu, který v posledních letech dále mírně roste. U aktivity v průmyslu je však pozorována poměrně vysoká cyklická sladěnost s eurozónou. Podíl

⁸⁰ Hrstková, Julie, Euro? Raději později než dřív, Ekonom.ihned.cz, 14.8.2003, [cit.2009-02-04], Dostupné z: <http://bankovnictvi.ihned.cz/3-13224380-turbulenc%ED-900000_d-c8>

⁸¹ Skupina PPF se zabývá spotřebitelským financováním a retailovým bankovníctvím, prostřednictvím svého podílu ve společném podniku Generali PPF Holding je účastníkem trhu pojišťovnictví a komplexních služeb v oblasti správy majetku.

⁸² Aktualizovaná strategie přistoupení ČR k eurozóně, 30.8.2007, [cit.2009-02-28], Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/statni-finance/aktual-strategie-pristoupeni-cr-eurozone/1000955/45617/>>

zemědělství a stavebnictví je přibližně stejný, zatímco podíl služeb je v ČR nižší oproti průměru eurozóny.⁸³

5.1 Důvody pro vstup České republiky do eurozóny

5.1.1. Exportéři

Každý rok vývozci ztrácejí miliardy korun kvůli převodu měn. V mezinárodním prostředí musí tvrdě bojovat alespoň za udržení cen. V tuzemsku přitom zaměstnávají většinu průběžného obyvatelstva a vytvářejí osmdesát procent českého HDP. Jakákoliv nejistota ohledně budoucích kurzů zajisté vnáší do rozhodování podnikové sféry významná rizika. Ta se sice dají prostřednictvím finančních derivátů minimalizovat, ale zadarmo to není.

Za daných okolností lze zpeňování měny považovat za restrukturalizační nástroj. Podniky motivuje k vytváření úspor, expandování na nové trhy, zavádění dalších inovovaných výrobků či vkládání finančních prostředků do nových technologií. To vše by ve výsledku mělo zlevnit výrobu. Jestliže se ale měna začne blížit určité horní hranici, její posilování ztrácí všechny pozitivní efekty a začíná být ekonomicky škodlivé. Kurzové ztráty se začnou pohybovat v takových řádech, že podnikům odstraní veškerý zisk, a na investice do inovací už nezbude. Rok, dva to exportéři unesou, ale pak začnou pomalu ztrácet konkurenceschopnost.

S tím souvisí podíl našeho exportu na HDP, kde 80 % je vysoké číslo. Tak velké, že je možné hledat souvislost mezi růstem HDP a úspěšností českých exportérů. Pokud by se míra konkurenceschopnosti začala snižovat, exportéři by byli nuceni reagovat propouštěním či útlumem výroby. Zvýšení nezaměstnanosti by pak mělo na ekonomiku tvrdé dopady. Nejen ty přímo viditelné, jako je zpomalení tempa růstu HDP a růst výdajů na sociální síť, ale i ty nepřímé viditelné. Jako příklad lze uvést opětovné vyšší náklady na resuscitaci Všeobecné zdravotní pojišťovny.

David Rath bývá označován za ministra, který stabilizoval zdravotní pojišťovny. S tím však lze s úspěchem polemizovat. Rath sice navýšil platby za státní pojištěnce, což VZP

⁸³ Hazucha, Dušan, Výhody a nevýhody Evropské měnové unie a implikace pro ČR, 29.3.2006, [cit.2009-03-15], Dostupné z: <http://www.euportal.cz/Articles/693-vyhody-a-nevahody-evropske-menove-unie-a-implikace-pro-cr.aspx>

pomohlo, avšak hlavním důvodem současných přebytků na účtu pojišťovny je něco jiného. Je to pokles nezaměstnanosti. Za každého nezaměstnaného stát platí zdravotní pojištění v nejnižší možné výši. Pokud rozvíjející se ekonomika absorbovala během několika málo let téměř čtyři procentní body nezaměstnanosti, stát nejenže přestal za lidi bez práce platit, ale naopak začal vybírat. A přepočteno na hlavu to jsou násobně vyšší částky, než za ně vydával sám. To se nutně muselo na hospodaření VZP pozitivně projevit. Podobných efektů, kdy s poklesem výkonu ekonomiky násobně vzrostou negativní trendy, lze najít desítky. Kromě toho má logiku i tvrzení exportérů, že je nesmyslné neustále kalkulovat s kurzovými riziky a vyhazovat peníze za zajištění, když naprostá většina vývozu směřuje do eurozóny.⁸⁴

5.1.2. Pověst státu v celosvětovém měřítku

Zavedení eura má na ekonomiku státu i význačné dopady, které nelze vyčíslit. Vstupem do eurozóny se země ocitá v prostředí prestižního klubu ekonomicky vyspělých zemí. Je možné se tedy domnívat, že země, jako je například Slovensko, které vstoupilo do eurozóny poměrně nedávno, začne zbavovat přídomku v podobě rozvíjející se republiky a stane se ekonomikou západoevropského stříhu. Změna renomé ekonomiky je velmi důležitá. V očích finančních investorů, kteří investují peníze do cenných papírů, i přímých zahraničních investorů, kteří v cílových zemích budují výrobní či vývojové kapacity, se země stane stabilnějším a méně rizikovým místem pro investice. To je nepostradatelné v zápase o zahraniční investory, který ve středoevropské oblasti již několik let intenzivně probíhá. Zahraničním investorům, kteří ve střední Evropě stavějí nové továrny, samozřejmě nejde o ovládnutí místních trhů. Jejich výroba je ve většině případů určena pro vývoz na velké trhy západní Evropy, kde již existuje euro. Potýkat se s kurzovými riziky je pro ně dodatečným a nadbytečným nákladem. Zavedení eura na Slovensku, tak pro tyto firmy může představovat rozhodující element, proč postavit výrobní závod zde, a nikoliv v ČR.⁸⁵

⁸⁴ Zaoral, Karel, Otazník jménem euro, Euro, 21.7.2008, č. 30, str. 38

⁸⁵ Jedlička Jan, Ani Švýcarsko, ani Slovensko, březen 2008, [cit.2009-02-28], Dostupné z: <<http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=083&clanek=030810>>

5.1.3. Integrace České republiky do evropských hospodářských kultur

Na tento málo viditelný přínos se většinou zapomíná, přesto jsou jeho důsledky velmi významné. Vzhledem ke čtyřicetiletému období socialistického hospodaření ČR stagnovala. Návrat k demokratickým a tržním společenským strukturám se ukázal jako velmi obtížný. Proto lze přijetí eura vnímat i jako posílení české integrace do struktur moderních tržních ekonomik.

5.1.4. Česká republika sama uprostřed Evropy

Pokud česká ekonomika bude pokračovat v nastoupeném tempu přibližování evropské měnové unii, předpokládá se, že náklady na zavedení eura v ČR budou do budoucna klesat. Tím argumentuje ČNB i vláda, která chce počkat, až náklady zavedení poklesnou a pak teprve vstoupit do eurozóny.

Naši sousedé na Slovensku zvolili jiný přístup. Místo jednostranné orientace na náklady vzali v úvahu i přínosy společné evropské měny. Zda přínosy vstupu převyšují náklady, zodpověděla Národní banka Slovenska jednoznačně, když její analýza se vyslovila pro vstup do EMU na začátku letošního roku. V přijetí eura nás tedy předběhli Slováci, ambice vstoupit do eurozóny v roce 2012 mají i Poláci. Pokud euro zavedeme do roku 2013–2014, ekonomická katastrofa nejspíš nenastane. Nicméně stát se izolovaným ostrůvkem v eurovém moři, to by nebyla správná makroekonomická strategie. Druhým Švýcarskem nejsme a nebudeme.⁸⁶

5.2 Důvody proti vstupu České republiky do eurozóny

5.2.1. Finanční sektor

ČR nezíská se zavedením eura mnoho výhod pro finanční sektor, neboť banky jsou stejně vesměs v rukou zahraničních vlastníků a již nyní je jejich bankovní systém provázaný s finančním sektorem zemí EU. Profitovat budou spíše lidé a podniky z toho, že nebudou muset platit poplatky za směnu.

⁸⁶ Jedlička Jan, Ani Švýcarsko, ani Slovensko, březen 2008, [cit.2009-02-28], Dostupné z: <<http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=083&clanek=030810>>

5.2.2. Měnová politika

Asi za největší nevýhodu brzkého vstupu do eurozóny je možné považovat předčasnou ztrátu vlastní měnové politiky. Česká národní banka sice nezanikne, ale budou jí odebrány pravomoci v ovlivňování měnové politiky. V případě hospodářských nesnází koruna nebude schopna oslabit vůči euru a ČNB nebude mít možnost snížit úrokové sazby. V opačném případě pokud české ekonomice bude hrozit přehřátí doprovázené vzrůstem inflace, centrální banka už nebude mít v rukách záchranou brzdu v podobě zvýšení úroků. Tuto činnost za ni převezme Evropská centrální banka. Jenže ta se při rozhodování nebude ohlížet na potřeby české ekonomiky. Ve snaze o zajištění měnové a cenové stability v rámci celé eurozóny se ECB řídí prioritně ekonomickou situací v hlavních zemích eurozóny. Česká ekonomika je pouhým zrnkem písku v eurovém pískovišti. Na ekonomickém výkonu eurozóny se podílí pouze 1,3 %. Největší podíl zaujímá Německo s 27 procenty, následované Francií s 21 procenty a Itálií se 17 procenty.⁸⁷

Pojetí jedné velikosti, ale nemusí být vždy škodlivé. Za předpokladu, že bude české hospodářství nápadně podobné německému, francouzskému či italskému, bude tato jednotná měnová strategie vyhovovat i nám. Je třeba, ale poukázat na fakt, že struktura českého hospodářství je odlišná oproti největším ekonomikám eurozóny. Podíl průmyslu je zde výrazně silnější než v eurozóně, naopak služby mají na našem ekonomickém výkonu menší podíl, ekonomický růst je téměř dvojnásobný oproti růstu eurozóny.

Jednotná měnová politika pro různorodé ekonomiky se negativně projeví v době tzv. asymetrických šoků, které mají rozdílné dopady na jednotlivé části eurozóny. Měnová politika by v dané postižené oblasti měla mít jinou podobu než ve zbytku měnové unie.

Příkladem takových asymetrických šoků je situace, kdy budou země postiženy suchem a neúrodou. Země s větším podílem zemědělství budou postiženy zřetelně více než státy zabývající se například informačními technologiemi. Hrozbou může být i nadměrná orientace na jeden druh průmyslu, jako to ukazuje sama ČR a její zaměření na automobilový průmysl. Není totiž vyloučeno, že se např. Čína naučí dělat levné,

⁸⁷ Jedlička Jan, Ani Švýcarsko, ani Slovensko, březen 2008, [cit.2009-02-28], Dostupné z: <<http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=083&clanek=030810>>

kvalitní a bezpečné automobily. Opakovala by se tak minulost s textilním průmyslem, který byl zdecimován právě čínskou konkurencí. V případě masivní redukce výroby automobilů v Evropě, by Česká republika byla postižena zřetelně víc než eurozóna jako celek. Evropská centrální banka by s největší pravděpodobností snížila úrokové sazby a euro by oslabilo, vysoce zasažená česká ekonomika by však potřebovala ještě razantnější uvolnění měnové politiky.⁸⁸

Čelit asymetrickým šokům lze kromě měnové politiky i dalšími nástroji, tzv. přizpůsobovacími mechanismy. Absenci měnových nástrojů lze nahradit mobilitou pracovních sil v rámci EMU, flexibilitou mzdových sazeb, zpružněním trhu práce a aktivní fiskální politikou. Problémem je, že mobilita pracovních sil je v EMU velmi nízká. Velkou bariéru tvoří zejména jazykové a kulturní překážky, silné rodinné vazby a malá pružnost trhu s byty. Nezaměstnaní nejsou zvyklí rychle se rekvafikovat podle poptávky zaměstnavatelů a mimo mladou generaci není stěhování za prací příliš rozšířené. Pružnost mzdových sazeb směrem dolů je spíše utopií, neboť odbory nedovolují zaměstnavatelům snižovat mzdy, když má firma potíže.⁸⁹

5.2.3. Růst cen a zdražování

Lidé mají spojenou přeměnu národní měny s obavami z nárůstu cen. V prvních měsících se vlivem zaokrouhlování ceny mohou zvýšit, ovšem toto zdražení není nijak nebezpečné. Jedná se o jednorázový faktor a jeho výše byla statistickými úřady odhadnuta na maximálně 0,3 %.⁹⁰ Bohužel se toto zdražení odehrává u sice levných, ale nejviditelnějších složek spotřebitelského koše jako je zboží každodenní spotřeby. Pro omezení tohoto zdražování je zavedena povinnost udávat ceny v původní domácí měně i v euru šest měsíců před zavedením eura a až jeden rok po něm.

Z hlediska ekonomiky je daleko větší hrozbou dlouhodobé vyrovnávání cenových hladin. Jak ČR usiluje o dosažení ekonomického průměru EU, tak dochází ke sbližování cen. To se děje buď prostřednictvím vyšší inflace v ČR než v EU a nebo přes

⁸⁸ Jedlička Jan, Ani Švýcarsko, ani Slovensko, březen 2008, [cit.2009-02-27], Dostupné z: <<http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=083&clanek=030810>>

⁸⁹ Hazucha, Dušan, Výhody a nevýhody Evropské měnové unie a implikace pro ČR, [online], 29.3.2006, [cit.2009-03-15], Dostupné z: <http://www.euportal.cz/Articles/693-vyhody-a-nevyhody-evropske-menove-unie-a-implikace-pro-cr.aspx>

⁹⁰ Jedlička Jan, Ani Švýcarsko, ani Slovensko, březen 2008, [cit.2009-02-27], Dostupné z: <<http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=083&clanek=030810>>

posilující kurz koruny vůči euru. Až nahradíme korunu eurem, vyrovnávat cenové hladiny bude možné pouze přes vyšší domácí inflaci. Nyní je cenová hladina v ČR pouze asi na šedesáti procentech průměru EU, prostor pro sblížení cen je tudíž veliký. To bude postupovat tak rychle, jak rychle se průměru EU budeme blížit v ekonomické výkonnosti. Podle odborných odhadů může sblížení domácí inflaci zvednout o 2 až 3 procentní body a tento efekt skončí, až se přestanou sblížovat cenové hladiny, resp. až přestaneme ekonomicky dohánět průměr EU.⁹¹

5.2.4. Kurz koruny

Vývoj přináší další důvody pro odklad zavedení eura v Česku. Jedním z těchto důvodů je fakt, že fixní kurz neznamena trvale lepší kurz. Propagátoři brzkého vstupu do eurozóny se prezentují názorem, že přijetím eura se odstraní jednou provždy volně plovoucí kurz a tím i jedna z významných bariér v mezinárodním obchodu, tedy pokud se kurz měny pohybuje, je to samo o sobě bariérou obchodu. Je ale třeba si uvědomit, že kurz je pouze jednou z významných cen v ekonomice. Naopak pohyblivost ceny sama o sobě obchodu ani trochu neškodí. V důsledku by to znamenalo, že nejsnazší obchod bude v okamžiku navždy fixních cen. Pokud by zafixování jedné, byť významné, ceny v ekonomice bylo pro obchod tak zásadní, proč nezafixovat i jiné klíčové ceny, například mzdy nebo úrokové sazby.⁹²

Samotné neodvolatelné zafixování kurzu je jen bytostně antiliberalní přístup, kterým mnozí chtějí odstranit špatně fungující tržní síly z obchodování s měnami. Měnová unie dále netlačí na lepší hospodářskou politiku. Zastánci eurozóny předpokládají, že sebrat zemím přizpůsobovací mechanismus v podobě kurzu a měnové politiky se rovná donucení národních vlád k rychlejším strukturálním reformám. Opak je, ale pravdou. Strukturální reformy ve slabších zemích jdou pomaleji po přijetí eura déle než před ním. Chybí jim totiž rychlé tržní odměny či tresty za dobrou nebo špatnou hospodářskou politiku. V eurozóně se ti slabší, Itálie, Portugalsko, Řecko, schovávají pod křídly měnových lídrů jako je např. Německo. Jejich země mají sice stabilnější měnu a tamní vlády už neplatí horentní úroky za své půjčky jako dříve, ale motivace cokoli rozumného dělat je naopak menší než dřív. Jednodušší je být černým pasažérem. To

⁹¹ Jedlička Jan, Ani Švýcarsko, ani Slovensko, březen 2008, [cit.2009-02-27], Dostupné z: <<http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=083&clanek=030810>>

⁹² Hampel, Mojmir, Vzkaz euromilcům: Probud'te se!, 29.10.2008, [cit.2009-03-10], Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2008/cl_08_081029.html>

vede až k dlouhodobému ekonomickému zaostávání, jako v případě Itálie. A ztráta měnové politiky na tom má svůj podíl.⁹³

Před deseti lety ČR obětovala pevný kurz a zdá se, že neudělala chybu. Volně plovoucí kurz sice může krátkodobě přestřelovat, ale dlouhodobě je jeho pružnost výhodou. Všechny ukazatele vnější hospodářské stability jsou dnes lepší než v dobách fixního kurzu, nižší inflace, stabilnější vnější rovnováha, nižší úrokové sazby i vyšší hospodářský růst. Bohatší země vyrovnávají změny i s pevným kurzem, ale ne pak s nízkou inflací. Například Slovinsko, které v zájmu přijetí eura dělalo jednorázová, neudržitelná opatření v oblasti cen a mezd. Ta se okamžikem vstupu do eurozóny rozpadla a Slovinsko má inflaci trojnásobnou proti době těsně před přijetím eura. Měnová politika vyspělých zemí se do prostředí rozvíjejících se ekonomik prostě nehodí.

5.2.5. Finanční krize

Průběh současné finanční krize hovoří proti jednotné měně. Samostatná domácí měna se v čase krize ukázala jako dodatečný airbag bránící okamžitému přelévání finančních potíží do ČR. Viditelnou je skutečnost, že nejzásadněji v postkomunistickém bloku trpí krizí země buď s kurzem přímo fixovaným k euru jako jsou státy Pobaltí a Bulharsko nebo země v euru příliš zadlužené jako je Maďarsko. Jejich finančních institucí se stávající totální nepohyblivost eurového trhu přímo týká. V zemi, kde je normální brát si hypotéku v cizí měně, se v cizích měnách potřebují banky též financovat. Nejsou-li toho kvůli vývoji na eurotrhu schopny, hodně trpí a země potřebuje půjčky od mezinárodních institucí. Krize přinesla i další otazník v podobě nebezpečných postojů velkých zemí, kteří žádají volnější interpretaci rozpočtových pravidel v eurozóně, ba dokonce oklešťování nezávislosti centrální banky.⁹⁴ Pravidel, které dělají jakoukoli měnu dobrou. Mohlo by tedy dojít k situaci, že reakce některých evropských zemí na krizi bude horší než krize sama.

⁹³ Hampl, Mojmir, Vzkaz euromilcům: Probud'te se!, 29.10.2008, [cit.2009-03-10], Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2008/cl_08_081029.html>

⁹⁴ Hampl, Mojmir, Vzkaz euromilcům: Probud'te se!, 29.10.2008, [cit.2009-03-10], Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2008/cl_08_081029.html>

6 Dopady zavedení eura

Euro se během krátké doby dostalo do role významné světové měny. Stalo se důvěryhodnou měnou, která je schopna udržet si stabilní kupní sílu. Navíc je používáno jako zákonné platidlo pro velkou část populace se silným hospodářským zázemím. Dosavadní pesimističtější předpovědi s fungováním EMU se nenaplnily. Z technického hlediska proběhlo zavedení eura bez větších obtíží. A po určité počáteční nejistotě umocněné prudkým znehodnocením se postoj finančních trhů změnil a euro získalo pověst solidní měny. Během svého desetiletého období prokázalo svou stabilitu i tím, že v současnosti je zákonnou měnou pro 325,5 milionů Evropanů. Ačkoli dnes zůstává americký dolar dominantní měnou mezinárodního finančního systému, euro je bráno vážně jako alternativa. Oblast používající euro pokrývá dokonce větší trh než USA. Eurozóna se s tímto fenoménem může měřit i v hospodářské síle. Její pravomoci spadají i do zemí, kde není zákonným platidlem, tam funguje v řadě případů jako rezervní měna, ve které jsou emitovány cenné papíry. Euro je tak po americkém dolaru druhou nejrozšířenější a nejuznávanější měnou, používanou při placení za zboží a služby a slouží jako uchovatel hodnoty.

Úspěch eura jako měny však nebyl doprovázen stejným úspěchem eurozóny. Stabilní měna je nutnou podmínkou pro rychlý hospodářský růst, ne ale podmínkou postačující. Před počátečním zavedením jednotné měny řada studií předpokládala, že EMU bude více povzbuzovat růst produkce a obchodu v zemích, jež se do tohoto projektu zapojí. Evropská Komise odhadovala, že odstranění transakčních nákladů po zavedení eura přinese úspory v rozsahu 1 procenta HDP a MMF předpovídal, že snížení rozpočtových schodků, které se uskutečnilo v rámci plnění maastrichtských kritérií, spolu s urychlením reforem trhu práce povede v roce 2010 ke zvýšení růstu eurozóny až o 3 procentní body. Míra nezaměstnanosti měla také směřovat dolů až o 2 procentní podíly a optimistické prognózy předpokládaly snížení podílu veřejného dluhu na HDP až o 13 procentních bodů.⁹⁵

⁹⁵ Fajmon, Hynek; Klaus, Václav; Krutílek, Ondřej a další, Euro versus koruna, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008, str. 132

Tab. 8: Projekce důsledků fiskální konsolidace a reforem trhu práce

	2000	2001	2002	2003	2010
Růst reálného HDP	0,2	0,9	1,0	1,1	2,9
Míra nezaměstnanosti	-0,2	-0,4	-0,6	-0,8	-2,0
Veřejný dluh (v % HDP)	-0,4	-1,4	-2,7	-4,5	-12,6

Poznámka: odchylky od základního scénáře jsou uvedeny v procentních bodech

Zdroj: Fajmon, Hynek; Klaus, Václav; Krutílek, Ondřej a další, Euro versus koruna, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008, str. 138

Během prvních let po zavedení se optimistické prognózy nenaplnily. Růst v eurozóně se nezdařil hlavně kvůli neschopnosti členských zemí dosáhnout výraznějšího pokroku při realizaci strukturálních reforem - trh práce, finanční sektor a sektor služeb. Také posílení vzájemného obchodu mezi zeměmi eurozóny se nedostalo na očekávanou hladinu. Již před zavedením obchod v členských zemích představoval výraznou část celkového zahraničního obchodu. Je ovšem zarážející, že po zavedení eura se jeho objem nezvýšil.

Tab. 9: Podíl obchodu s ostatními zeměmi eurozóny (%)

Země	1995	1998	2001	2004
Rakousko	63,8	61,9	59,6	59,8
Belgie/Lux	63,4	60,2	59,5	61,0
Finsko	33,9	34,6	32,8	33,5
Francie	51,7	50,6	52,1	53,7
Německo	44,6	43,7	42,6	42,2
Řecko	58,5	53,7	43,4	46,8
Irsko	33,1	33,4	30,1	35,5
Itálie	50,9	49,9	47,3	47,4
Holandsko	57,2	52,8	52,8	52,6
Portugalsko	65,7	67,4	67,2	68,2
Španělsko	58,5	59,0	56,9	57,5

Zdroj: Fajmon, Hynek; Klaus, Václav; Krutílek, Ondřej a další, Euro versus koruna, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008, str. 142

Fungování trhu práce v eurozóně přineslo smíšené výsledky. V důsledku omezeného pokroku v zavádění strukturálních reforem a přetrvávajících nehybností na trhu práce setrvala míra nezaměstnanosti v eurozóně výrazně vyšší než v USA a vyspělých zemích jako celku. V poslední době se, ale zaznamenává mírný pokrok při řešení těchto problémů. Je viditelný růst počtu nových pracovních míst, což odráží zvýšený zájem nezaměstnaných najít si novou práci. Krok kupředu nastal v penzijních reformách a zpřísnění podmínek v oblasti podpor v nezaměstnanosti.

Dosavadní zkušenosti s fiskální politikou v rámci EMU potvrdily některé obavy, které byly uvedeny již před zavedením v roce 1999. Hnacím motorem pro fiskální upevnění byla snaha se dobře kvalifikovat pro přijetí eura. V první řadě státy s nedisciplinovanou fiskální politikou a vysokými veřejnými dluhy musely vynaložit velké úsilí, aby rozpočtové schodky snížily. Výsledkem byl značný pokles schodků a veřejného dluhu ve druhé polovině 90. let. Poté, co se země splnily kritéria, leckde fiskální disciplína polevila. Navíc tomu lze i přičíst pozdější zrychlení hospodářského růstu, které nepřispělo zlepšení veřejných rozpočtů. Maastrichtská dohoda omezuje přípustné rozpočtové schodky a tato omezení začínala být pro velkou část zemí eurozóny stále těsnější. Státy se ocitaly v nezáviduhodných situacích, kdy jim hrozily sankce za porušení konvergenčního fiskálního kritéria. Nebo za cenu oslabení růstu musely země přistoupit k procyklickému zpřísnění fiskální politiky. Skupina zemí nakonec nesplnila maastrichtský limit rozpočtového schodku ve výši 3 procent HDP a některé byly formálně označeny jako země s nadměrným schodkem. V listopadu 2003 byla dokonce dohoda o stabilitě a růstu dočasně suspendována a v roce 2005 pozměněna. Upravená dohoda nyní umožňuje větší pružnost při rozhodování v případě nadměrného schodku a tak zmenšuje problémy spojené s povinností zpřísnovat rozpočtovou politiku v letech nízkého růstu. Obavy, že větší pružnost povede k dalšímu oslabení rozpočtové kázně, se prozatím nepotvrdily.⁹⁶

Dalším vyvstávající problematikou jsou rozdílná tempa růstu jednotlivých zemí a inflace. Změny těchto ukazatelů mají různé příčiny. Větší ekonomiky eurozóny vykazují především pomalejší růst, menší ekonomiky rostou výrazně rychleji, ale často s vyšší inflací. Zavedení a následné sblížení úrokových sazeb na nižší úrovni zase přináší pokles úrokových sazeb. Toto snížení stimuluje poskytování úvěrů a vede ke stlačení rozpočtových výdajů na úroky veřejného dluhu. Členské státy eurozóny mají odlišnou geografickou strukturu a změna kurzu společné měny ovlivňuje různé země v rozdílné míře, například je zde závislost podílu USA na zahraničním obchodu dané země. Státy s větším podílem vývozu do USA budou více postiženy zhodnocením eura vůči dolaru a ztrátou konkurenceschopnosti než ti, kteří tento podíl mají menší. Nemałym problémem jsou i strukturální příčiny jako je různý stupeň pružnosti práce a

⁹⁶ Fajmon, Hynek; Klaus, Václav; Krutílek, Ondřej a další, Euro versus koruna, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008, str. 143

ostatních trhů, který může odrážet jiné chování cen a mezd a různou rychlost přizpůsobení šokům.⁹⁷

Do určité míry jsou jiná tempa růstu a inflace přirozeným důsledkem rozdílných počátečních podmínek při zavedení eura. Do této oblasti spadají zvláště rozdíly v ekonomické úrovni, v úrokových sazbách, ve struktuře zahraničního obchodu apod. Lze předpokládat, že s následným sblížováním zemí eurozóny by tyto počáteční odlišnosti měly vymizet a hospodářský růst a inflace by se měli více v daných zemích sblížovat.

6.1 Dopady vstupu ČR do eurozóny

O tom, že ČR chce re-integraci do západních hospodářských a politických struktur byl téměř celonárodní souhlas zpočátku devadesátých let. Současný stav napovídá, že Česko bylo v této snaze velmi úspěšné. Ihned v roce 1990 obnovilo Československo členství v Mezinárodním měnovém fondu a Světové bance. V roce 1995 se mu podařilo jako první postkomunistické zemi vstoupit do OECD. Vstup do NATO byl završen v roce 1999 a dlouho odkládané členství v EU pak nastalo 1. května 2004. V prosinci 2007 jsme pak vstoupili do Schengenu a české hranice po sedmi stech letech přestaly být překážkou pro volný pohyb osob, zboží a kapitálu. Pouze přistoupení ke společné měně EU, se nějak nevede.⁹⁸

U některých zemí EU, jako je např. ČR, lze vysledovat určité otálení či zvolnění aktivních snah v procesu zavádění eura. V nedávné minulosti, kdy koruna plynule posilovala vůči euru i dolaru, převažovaly zejména negativní názory na brzké zavedení evropské měny. Obava ze ztráty konkurenceschopnosti kvůli trvalému nadhodnocení produkce na straně jedné a vidina možného oslabení koruny v budoucnu na druhé straně živily euroskeptické názory.

Přijetí jednotné evropské měny je ale pro členské země EU závazné. Otázkou tedy není, jestli ano či ne, ale problémem je optimální načasování vstupu do eurozóny.⁹⁹ Česká republika zprvu plánovala, že přijme euro v roce 2010. Původní časový rámec pro

⁹⁷ Fajmon, Hynek; Klaus, Václav; Krutílek, Ondřej a další, Euro versus koruna, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008, str. 144-146

⁹⁸ Mládek, Jan, Trnitá cesta k euru, 7.10.2008, [cit.2009-03-10], Dostupné z: <http://www.masarykovaakademie.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=155&Itemid=38>

⁹⁹ Mírvald, Michal, Nebojte se eura, Euro, č.1, 5.1.2009, str. 66

zavedení eura v horizontu let 2009-2010 se nezdařil, ale vynutil si věnovat pozornost praktickým přípravám na zavedení eura. V listopadu 2005 byla vládou ČR zřízena funkce Národního koordinátora zavedení eura v ČR, následně byla též ustavena mezirezortní Národní koordináční skupina pro zavedení eura. Byl zpracován návrh scénáře jednorázového zavedení eura, který byl schválen vládou v říjnu 2006 a Národní plán zavedení eura v ČR, schválený v dubnu 2007. Národní plán se zabývá technickými, organizačními, právními i komunikačními aspekty připravenosti české ekonomiky na zavedení a používání eura, a to u podniků, občanů i ve státní správě. Podrobně je zde například rozebrána problematika duálního označování cen, duálního oběhu koruny a eura, ochrana spotřebitele nebo minimalizace nákladů pro soukromý i veřejný sektor. Termín o přijetí jednotné evropské měny byl v minulosti několikrát přehodnocen a konkrétní datum prozatím stanoveno nebylo.

6.1.1. Dopady eura na podnikový sektor v České republice

Podniky v ČR jsou vysokým stupněm propojeny s mezinárodní dělbou práce pomocí vývozních a dovozních operací a užívání komparativních výhod, které česká ekonomika přináší. Největším přínosem jsou relativně levné, vzdělané a kvalifikované pracovní síly. Vývoz firem se na HDP podílí 2/3 a obrat zahraničního obchodu dosahuje 130%. Vysoká míra otevřenosti naší ekonomiky je určena malou velikostí vnitřního trhu v porovnání s jeho produkčními kapacitami. Přímé zahraniční investice, které se valily do ČR, byly motivovány propojeností české ekonomiky se západoevropskými trhy. Podniky v zahraničním vlastnictví tudíž reprezentují v české ekonomice významnou roli. Vznikají buď na zelené louce, jako TPCA Kolín, Hyundai Nošovice, nebo jako velké privatizace po vzoru Škody Auto, Nestlé apod. Kvůli jejich spojení se zahraničními matkami, nejistota kurzového vývoje ztěžuje dlouhodobé plánování. Zavedení jednotné měny ztělesňuje velkou změnu jak na straně výhod, odstranění kurzového rizika, tak na opačné straně negativ.¹⁰⁰ Zavedení eura rozhodně nebude zadarmo. V konečném součtu se, ale předpokládá, že na tom české firmy vydělají. Ne všechna odvětví budou tímto krokem vzkvétat stejnou měrou, nejvíce výhod si bude zřejmě užívat zpracovatelský průmysl, naopak energetika ponese na svých bedrech především náklady.¹⁰¹

¹⁰⁰ Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR, Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně, prosinec 2007, [cit. 2009-03-30], str. 62-88, Dostupné z:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html>

¹⁰¹ Možná přijde i euro, Podnikatelský portál, 10.6.2009, [cit. 2009-03-25], Dostupné z:

Tab. 10: Struktura zahraničního obchodu ČR

	EU	Střední a východní Evropa	Rozvojové země	Společenství nezávislých států
Vývoz	84 %	3 %	3 %	4 %
Dovoz	70 %	1 %	6 %	8 %

Zdroj: Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR, str. 67,
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html

Pozitivní dopad bude mít podobu úspor nákladů, které budou rozděleny do celého časového období přijetí eura. Podnikatelé podporují euro kvůli usnadnění obchodování v rámci jednotného trhu, nahrazení koruny eurem přispěje k eliminaci kurzového rizika a nákladů s ním spojených, ke snížení transakčních nákladů, a tím pádem lepší možnosti plánování. Další teoretická pozitiva mohou být spatřována v lepším financování podniků, v transparentnosti cen, v motivaci k větší prosperitě podniků apod. Zápory budou tvořit v největší míře jednorázové výdaje koncentrované do roku před zavedením eura. Mají charakter výdajů na úpravu účetních a softwarových informačních systémů, transformace ceníků, zvýšené komunikace s odběrateli a dodavateli či předzásobením eurovými bankovkami a mincemi v maloobchodním prodeji.¹⁰² Jak, ale usnadnit období přechodu drobným podnikatelům, přinejmenším u administrativy jako je povinné duální oceňování atd. Poměry měny budou náročné i z psychologického ohledu. Lidé budou zápolit s novým oceněním. Budou moci lépe srovnávat životní úroveň s ostatními zeměmi eurozóny, což povede k tlaku na zaměstnavatele k vyrovnávání rozdílů. Jenže jiná cesta ani nevede, přijetí eura je pro Čechy závazné. Vše tedy bude záviset na začlenění daného subjektu do mezinárodního obchodu spjatého s eurem.¹⁰³

6.1.2. Dopady eura na obyvatele České republiky

Převládající obavou českých občanů z přijetí eura je zhoršení jejich kupní síly v důsledku znehodnocení úspor. Pokud budou respektována pravidla pro zaokrouhlování a přepočítávání, poté pouze přeměnou jedné měny do druhé by nemělo dojít k narušení původních cenových struktur. Kupní síla obyvatel by ve vztahu k domácím cenám zůstala stejná, a to při jakékoliv výši přepočítávacího koeficientu. Úspory nemohou být znehodnoceny pouhým přechodem na jinou měnu. Existují však

<<http://www.podnikatelskyportal.cz/kategorie/finance/clanky/mozna-prijde-i-euro.html>>

¹⁰² Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR, Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně, prosinec 2007, [cit. 2009-03-30], str. 62-88, Dostupné z:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html>

¹⁰³ Možná přijde i euro, Podnikatelský portál, 10.6.2009, [cit. 2009-03-25], Dostupné z:

<<http://www.podnikatelskyportal.cz/kategorie/finance/clanky/mozna-prijde-i-euro.html>>

určitá rizika, která by se mohla projevit v kupní síle občanů. Prvním z nich je nastavení přepočítávacího koeficientu na odlišném stupni než je stupeň reálné ekonomiky. Toto riziko by mělo být stlačeno na minimum pomocí kurzové politiky a zaběhnutých rozhodovacích procesů v EU.¹⁰⁴ Druhým rizikem je ne zcela odhadnutelné chování prodávajících na trhu neregulovaných cen, kteří v rámci tzv. zaokrouhlení budou mít v ruce nástroj k manipulaci cen směrem vzhůru. Avšak při dodržování pravidel by k tomuto nemělo docházet ve velkém měřítku. Ovšem v souvislosti s procesem vyrovnávání cenových hladin může dojít ke znehodnocování úspor. To by se projevilo vyšší domácí inflací v porovnání s průměrem eurozóny a konečným efektem by pak byly nízké reálné úrokové sazby a snížení reálné hodnoty úspor. Míru znehodnocení by určovalo nastavení úrokových sazeb v eurozóně a inflačního diferenciálu ČR oproti zbytku členských zemí.

6.1.3. Makroekonomické dopady eura na ekonomiku České republiky

Při současném rozpoložení států eurozóny je náš stát jednou z mála zemí, které prošly přeměnou centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní. V naší nedávné minulosti byl ekonomický růst ČR ovlivněn mnoha aspekty. Ukázkou je především liberalizace cen a zahraničního obchodu, směnitelnost koruny, privatizace, reformy daňové soustavy, deregulace bankovního systému, který napomohl utvoření kapitálového trhu. Toto všechno zapůsobilo na strukturu české ekonomiky a ovlivnilo hlavní nástroje trhu v podobě inflace, míra nezaměstnanosti, produktivita výrobních faktorů, cenová hladina apod.

Po přijetí společné měny se předpokládají volnější projevy tržních sil, což by se mělo odrazit zejména ve vyšší komoditní a teritoriální specializaci české ekonomiky a silnější konkurenci ze strany zahraničních společností na českém trhu. Je však třeba konstatovat, že současný stav je již téměř totožný s tím předpokládaným a nelze v souvislosti s přistoupením k eurozóně čekat nápadnou změnu stávajících trendů. Pokud dojde k jejich zvýšení, dá se uvažovat, že toto zvýšení bude pozvolné a spíše rozloženo do delšího časového období, jak ukazuje vývoj u dříve přijatých členů

¹⁰⁴ Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR, Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně, prosinec 2007, [cit. 2009-03-30], str. 90-95, Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html>

eurozóny. ČR si nemůže dělat naděje na podstatné makroekonomické změny, i když úspory jednotlivých subjektů mohou být v řadě případů velké.¹⁰⁵

6.1.4. Inflace

Poslední průzkumy odkrývají dvourychlostní růst ekonomiky ve světě. Dřívější dravci typu USA, západní Evropy a Japonska soutěží ze všech sil se sílícími zeměmi východního bloku. A právě nárůst cen paliv, potravin, včetně kurzu koruny lze přičíst tomuto ekonomickému zrychlení. Celosvětový meziroční růst dosáhl 5,5 %. Příčiny zvýšeného inflačního diferenciálu jsou právě ve vysokém hospodářském růstu. Miliardy lidí denně spotřebovávají více energie, nakupují větší množství potravin vyšší kvality a ostatních statků. Nepřiměřeně rychle rozvíjející se země jako jsou Čína a Indie se mimo dvouciferných temp růstu HDP potýkají s inflací okolo 10 %. Tudíž 7% hranice v České republice se dá považovat za ještě přijatelnou.¹⁰⁶

Klademe si tedy otázku, jaká je spojitost mezi inflací a českým vstupem do eurozóny. Maastrichtská kritéria zahrnují podmínku stabilní inflace, bez ohledu na současnou situaci v zemích eurozóny. Je tudíž téměř jasné, že země usilující o členství v eurozóně budou mít za nynější situace s inflací problémy. V roce 2006 zamítla EU přijetí eura Litvě, která nesplnila kritérium cenové stability o 0,07 procenta.¹⁰⁷ Na začátku to vzbuzovalo pocit pohrdání chudším Východem. Po nějaké době se, ale objevily potíže a Litva neudržela ceny v inflačním pásmu a její inflace vyskočila až k 10 %, vše kvůli výše zmíněnému ekonomickému růstu. Maastrichtská kritéria nejsou jen pouhým cílem, po jehož překonání nastane potopa, ale mají být počátkem dlouhodobého udržení inflace pod limitem.

Dosažení inflačního a ostatních kritérií získává přistupující země možnost vyměnit si svou národní měnu za euro. Česká republika, ale tímto krokem něco základního ztratí. Už pár let činil růst koruny z naší země inflační ráj. Česko se totiž přiblížilo k průměru HDP původních zemí EU o několik procentních bodů a dokonce předstihlo pomalejší z nich. HDP na obyvatele se přibližuje 80 %. Neustálou překážkou je ovšem cenová

¹⁰⁵ Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR, Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně, prosinec 2007, [cit. 2009-03-30], str. 122-129, Dostupné z:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html>

¹⁰⁶ Zaoral, Karel, Otazník jménem euro, Euro, č. 30, 21.7.2008, str. 39-40

¹⁰⁷ Konvergenční zpráva, květen 2008, [cit. 2009-02-13], str. 42-44, Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200805cs.pdf>>

hladina, která se pohybuje okolo 60 %, což je málo. V konečném efektu lze považovat českou ekonomiku za konvergovanou, jenže v relativním srovnání cenové úrovně je tomu jinak. Růst cen potravin a energií nepřestane hned. Pokud by se nakrátko povedlo splnit konvergenční kritéria, nelze očekávat, že nedojde k skokovému navýšení inflace. Ke snížení inflace by bylo potřeba buď snížení cen ostatních komodit, což je nereálné, nebo by se musely razantně zvýšit úrokové sazby, což by zbrzdilo ekonomiku. Tuto situaci si nikdo nepřeje, takže vláda je v podstatě postavena do patové situace¹⁰⁸. Uvedený příklad Litvy je ukázkou, že kromě naší vlády nás do eurozóny nechce ani ECB, která se obává zatažení inflačního strašáka dovnitř eurozóny. Skutečná konvergence je tedy mnohem významnější než plnění konvergenčních kritérií. A pro úspěšnější přibližování je samostatná politika nepostradatelná.

6.1.5. Přímé zahraniční investice

Lze se domnívat, že společná měna má za následek lepší propojenost finančních trhů a tím i odstranění překážek pro volný obchod. To, co ušetří jeden stát může být lépe a levněji investováno ve prospěch jiné země. Státy, které vykročili kupředu ke společné měně již na začátku rozhodování předpokládali větší objem a zrychlení zahraničních investic, neboť investor je jistější, když odstraňuje, co nejvíce rizik spojených s investicí. V tomto případě je anulováno kurzové riziko. V mezinárodním obchodu je jistě euro považováno za důvěryhodnější než česká měna. Ovšem s koncem transformace a větší stabilitou české ekonomiky se snižuje počet investičních příležitostí. Konkurenceschopnost českých výrobců se snižuje v důsledku dobré bilance české koruny a vývoji cen na trhu. V globálním měřítku nelze rozdělit vliv připojení k eurozóně od vlivů a trendů v mezinárodním obchodě. V tomto ohledu se přijetí eura považuje za méně výrazný vliv na vývoj zahraniční investice. Příliv těchto finančních prostředků je dán hlavně atraktivitou ekonomiky, která je v našem případě dlouhodobě klesající.¹⁰⁹

¹⁰⁸ Zaoral, Karel, Otazník jménem euro, Euro, č. 30, 21.7.2008, str. 41-40

¹⁰⁹ Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR, Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně, prosinec 2007, [cit. 2009-03-26], str. 130-131, Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html>

Na makroekonomické úrovni nelze očekávat žádné podstatné dopady. Česká ekonomika vkročí do eurozóny po dlouhém přípravném stádiu, kdy již velká část subjektů bude připravena na nastávající přechod. Euro poskytuje pozitiva zvláště v dlouhém období, i když krátkodobě se mohou projevit i určitá negativa.

6.1.6. Postoj české vlády a ČNB k zavedení eura v České republice

Za základní překážku k přijetí společné měny bylo dlouho považováno plnění konvergenčních kritérií. Při pohledu do minulosti již tato kritéria nejsou tak zásadním problémem. V roce 2007 se nám dokonce podařilo plnit 4 z 5 kritérií, přičemž páté z nich je vstup do kurzového mechanismu ERM II, který závisí na vůli naší politické obce.

Premiér Mirek Topolánek v projevu na zahájení Evropského a bankovního fóra v roce 2008 řekl: „Úplně na začátek chci předeslat, že euro zavedeme ve chvíli, kdy to bude výhodné pro českou ekonomiku a tím i pro české občany. Je přitom důležité nezaměňovat příčinu a důsledek. Přijetí eura bude až výsledkem reforem a správné péče o českou ekonomiku. Opatření, která nám umožní euro bez problémů přijmout, jsou přesně ta, která beztak potřebujeme prosadit a provést, abychom měli zdravé veřejné finance, dlouhodobý vysoký růst a kromě nominálních, plnili i reálná konvergenční kritéria. Nestačí tedy „jen“ splnit maastrichtská kritéria. Ta jsou podmínkou nutnou, nikoli však postačující. Jsou podmínkou pro to, aby nově přijatá země nedestruovala společnou měnu. Ale nezaručují, že její přijetí bude také výhodné pro onu novou zemi eurozóny. Aby bylo zavedení eura pro českou republiku skutečně přínosem, musíme splnit mnohem širší soubor „superkritérií“.“¹¹⁰

Pro hladký průběh přechodu na euro je významná součinnost politické reprezentace země a centrální banky. Bez jejich vůle je přechod velmi obtížnou až neuskutečnitelnou záležitostí. ČNB se k tomuto tématu, ale staví velmi rezervovaně, přitom je její úloha přímo nepostradatelná. Nejednotnost členů bankovní rady vyplývá z řady obav. Největší z nich je asi strach z omezení nezávislosti centrální banky a nechut' posunout tuto instituci o řád níže než je teď. Tedy pod správu ECB. ČNB již deset let buduje měnovou politiku na základě cílování inflace. Občas provádí i slovní intervence v rámci

¹¹⁰ Slovo premiéra o vstupu do eurozóny, 24.11.2008, [cit. 2009-03-30], Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/interview/slovo-premiera-o-vstupu-do-eurozony-45806/>>

finančních trhů, ale v podstatě se o kurz koruny příliš nestará. Na místě je tedy pochybnost, že nebude schopna udržet kurz koruny během dvouletého pobytu v ERM II v předepsaných hranicích či nezvládne inflační tlaky z mezinárodního prostředí. Neboť až vstoupíme do eurozóny, posilování koruny, které není v posledních letech výjimečným jevem, zmizí a zvyšování cen neobchodovatelných statků půjde naprosto do inflace. Zhodnocování koruny ale nejde praktikovat do nekonečna a může se brzy vyčerpat. Pak bude mít ČR potíže s inflačními tlaky a ještě k tomu bez eura. V Česku jsme se, v úsilí mít co nejvíce nezávislou centrální banku, dopracovali k organizaci, která je závislá na prezidentovi a jeho ekonomických představách. A není žádným tajemstvím, že prezident Václav Klaus se k euru staví velmi vlažně.¹¹¹ V ČNB jsou sice výhrady vůči jednotné měně mírnější, ale z vyjádření jejich členů to není příliš cítit. Skutečností je, že centrální banka by měla být v této propagandě aktivní. Neutrální ba dokonce negativní postoj k přijetí eura určitě neurychlí, spíše ho oddálí.

6.1.7. Postoj občanů České republiky k zavedení eura

Současná situace ve světě opět vyvolává otázku, kdy a jak se ČR odhodlá ke vstupu do eurozóny. Velký vliv na názory občanů má váhavý postoj české vlády. Ta zvolila strategii neunáhlit se při stanovování data přijetí eura. Zřejmě čeká na provedení reformem nezbytných k ozdravení veřejných financí nebo se snaží nalézt správné datum. Lidé s průměrnými a podprůměrnými příjmy a staří lidé statut vlády podporují. Mají za to, že naše situace se s eurem nezlepší, ba naopak se obávají zdražení zboží. Opačný postoj zastávají mladí lidé s vyššími příjmy, podnikatelé, vysokoškoláci a občané svobodných povolání. Dá se říct, že ti se na euro i těší. Spojují ho s možností lepšího cestování, dostupnosti práce či eventuality vydělat více peněz. Největší zastánce má euro v jižních Čechách a v Praze. Na druhé straně barikády stojí obyvatelé jižní Moravy a severních Čech. Tento regionální postoj souvisí s ekonomickým a sociálním statutem obyvatel. Obyvatelé Prahy jsou na tom finančně o mnoho lépe než lidé žijící v severních Čechách.¹¹²

¹¹¹ Mládek, Jan, Trnitá cesta k euru, 1.8.2008, [cit.2009-04-02], Dostupné z:

<http://www.masarykovaakademie.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=155&Itemid=38>

¹¹² Böhm, Jiří, Pro třetinu Čechů je zavedení eura prestižní záležitostí, 15.10.2008, [cit.2009-04-05], Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/38/2705/clanek/pro-tretinu-cechu-je-zavedeni-eura-prestizni-zalezitosti/>>

Tab. 11: Názory občanů České republiky na zavedení eura v České republice

Máte pocit, že ČR mělo přijmout euro dříve než Slovensko?	Kdy by podle vás měla ČR přijmout euro?	Proč podle vás vláda váhá s přijetím eura v ČR?
9,5 % rozhodně ano	21,7 % co nejpozději	27,7 % vláda čeká na dobu, kdy to bude pro ČR nejvýhodnější
19,6 % spíše ano	21,1 % mělo by se počkat na výhodnější kurz vůči euru	24,8 % vláda musí počkat, až budou provedeny reformy
23,9 % spíše ne	19,5 % co nejdříve	14,2 % vláda je ve vleku zájmů spekulantů, kterým zavedení eura nevyhovuje
26,4 % rozhodně ne	17,4 % nepřijímat vůbec	6,2 % přijetí eura se neshoduje s ideologickou orientací vlády
20,6 neví (bez odpovědi)	20,3 neví (bez odpovědi)	2,5 % jiné důvody, 24,5 % neví (bez odpovědi)

Zdroj: <http://www.euroskop.cz/38/2705/clanek/pro-tretinu-cechu-je-zavedeni-eura-prestizni-zalezitosti/>

Na jedné straně tedy máme podnikatele, občany, investory, kteří zajisté více vytěží z přijetí jednotné měny. Naproti tomu stojí postoj ČNB a vlády, kteří citlivě vnímají riziko vysoké inflace a konec příležitosti ovládat domácí ekonomiku pomocí úrokových sazeb. To co tedy, obchodníci považují za jasný výběr, je při bližším rozboru velmi komplikované. Jedna z polemik uvažující proti přijetí eura je existence současné světové finanční krize, která rozhodně ztíží plnění rozpočtových konvergenčních kritérií. S krizí je dále spojeno zpochybnění Paktu stability a růstu. Stabilní měna musí být poddržena zdravými veřejnými financemi států eurozóny. Dlouhodobé překračování Paktu by mohlo narušit důvěru v euro a stalo by se tak významnou příčinou, proč do eurozóny nespěchat. Přímá spojitost krize s eurem se, ale hledá těžko. V absolutním vyjádření největší ztráty zapříčiněné krizí se projeví v USA a pak ve Velké Británii. V relativním posouzení je zatím největší obětí krize krachující Island, za ním následuje Maďarsko, jenže v žádné z těchto zemí se eurem neplatí. Jejich vlastní oslabující měna dokonce dopady krize ještě podpořila. Odlišný názor na Pakt stability a růstu zastává například Polsko, které nemá strach z jeho dlouhodobé nefunkčnosti. Naopak se domnívá, že řešením ke zmírnění dopadů současné i potenciální budoucí krize je nahrazení polského zlotého za euro. Kvůli negativním vlivům krize také Maďarsko usiluje o zrychlený vstup pod ochranná křídla eurozóny. Kromě těchto vysoce postižených států, krize znovu otevřela diskuzi o přijetí eura v konzervativním Švédsku, které euro odmítlo v referendu. Nebo v Dánsku, které v euru vidí zajištění politické a

ekonomické stability v Evropě.¹¹³ Česká republika má velké štěstí, že se k tomuto kroku odhodlali její nejbližší sousedé. Slovensko je ideální modelový příklad, jak by mohlo euro fungovat i zde.¹¹⁴ Jenže současné dění ve světové i domácí ekonomice je velice nepředvídatelné a i detailně připravený scénář se může v jedné minutě změnit. Rozhodnutí o vstupu je tedy velice obtížné a ne každý je schopen vzít na svá bedra takovou tíhu odpovědnosti.

¹¹³ Jedlička, Jan, Krize a euro, aneb Česko proti všem, [online], 2.12.2008. [cit. 2009-03-25], str. 130-131, Dostupné z: <<http://www.penize.cz/47395-krize-a-euro-aneb-cesko-proti-vsem>>

¹¹⁴ Zaoral, Karel, Otazník jménem euro, Euro, č. 30, 21.7.2008, str. 41

Závěr

Diplomová práce byla věnována problematice jednotné evropské měny – euru, jeho zavádění do nečlenských zemí eurozóny a především dopadu eura na jednotlivé subjekty trhu. Česká republika spadá do množiny států, které ještě euro nezavedli. Tento krok nás tedy v blízké budoucnosti čeká.

V roce 2009 slaví eurozóna deset let své existence. Během těchto let si prošla mnohými nesnázemi a úskalími. Zpočátku byly obavy z toho, že euro nebude stabilní měna a kvůli nerovnostem mezi členskými státy nebude mít ani dlouhého trvání na světových trzích. Zatím se však společné měně daří. Dokonce se zařadila mezi celosvětově nejvýznamnější platidla. Ve své účinnosti dohání americký dolar a v řadě případů již předčila japonský jen. Státy, které jsou součástí Evropské unie, se při vstupu do tohoto nadnárodního společenství zavázaly v budoucnu přeměnit svou národní měnu na euro. Měly by tak učinit, v co nejkratším termínu, po splnění závazných maastrichtských kritérií. Většina z nich usiluje o brzké přijetí eura, ti ostatní zatím otálejí a osudné datum si nechávají pro sebe. Jednotlivé státy ovšem nejsou plně konvergentní, předepsaným podmínkám vyhovuje jen část z nich. Čtyři z pěti kritérií splňuje například Litva, Lotyšsko a Švédsko. Přičemž Švédsko by dokonce bylo schopno zařadit se do kurzového mechanismu ihned a po jeho absolvování by nic nebránilo startu eura také zde. Ovšem euro se ve Švédsku neshoduje s národním přesvědčením. Švédové možnost změny měny odmítli v roce 2003 v referendu. Litva a Lotyšsko překračuje hranici inflačního kritéria. Tento problém je ještě zřetelnější za trvajících stavu současné finanční krize. V důsledku protikrizových opatření se znovu objevují nesnáze s udržitelností veřejných financí. A to je také případ České republiky. Ta se několik let potýkala se zvýšeným schodkem státního rozpočtu, který se jí nikterak nedařilo stlačit pod požadovanou hranici tří procent. V roce 2008 se zdařilo docílit, že deficit veřejných financí klesl pod stanovenou mez. V situaci, kdy se tempem hospodářského růstu blížíme k vyspělým zemím západní Evropy nastal problém s inflací, která se za loňský rok pohybovala o necelých dva a půl procentního bodů výše než je určená hodnota. Důvodem prozatímního nepřijetí eura není jen samotná ekonomika státu. Jedním z hlavních důvodů je především postoj české vlády. Její váhavé jednání dokonce vzbuzuje pochybnosti u občanů a části podnikatelské obce. Ani Česká národní banka není příliš aktivní, i když především ona by měla být jedním z pilířů pro přechod k euru.

Přítom struktura české ekonomiky je zřetelná. Česko je proexportně orientovanou ekonomikou. Na začátku letošního roku přibylo do eurozóny i Slovensko, jenž je nedílnou součástí českého vývozního trhu. Tedy obchodujeme zejména s „eurovými“ státy. Právě toto by mělo být impulsem pro stanovení závazného data přijetí. Vždyť podnikatelé, kteří tvoří až 80 % HDP České republiky, trátí ročně miliony za konverzi měn. Všechny ekonomické subjekty jen získají ze zjednodušení a zrychlení přeshraničních plateb, lepší srovnatelností cen či snížením transakčních nákladů. Občané si budou moci užívat pohodlnějšího a levnějšího cestování. Již nebudou muset měnit národní měnu ve směnárnách a bankách a platit za tento úkon. A bude-li argumentačně i politicky odstraněna obava obyvatel ze zdražení, neměly by mít přímé dopady zavedení eura žádný zásadní vliv. Stát se toto nebezpečí snaží odstranit rozsáhlou informační kampaní a duálním oceňováním produktů po stanovenou dobu. Každý si tedy bude moci přepočítat, zda-li euro zapříčinilo růst ceny dané komodity. V zemích, kde bylo euro zavedeno později, jako je například Slovinsko, se tento aspekt nepotvrdil. Největším záporem pro obyvatele a podnikatele tedy zůstávají náklady spojené s přechodem na jinou měnu. K tomu se vztahující přeměny softwarů, dokumentací, účetních operací a vším, co s pohybem peněz souvisí. Tyto prostředky by měly být vynaloženy jednorázově a již by se neměli v budoucnu opakovat. Z pohledu makroekonomického je nejpodstatnější ztráta možnosti ovlivňovat měnovou politiku státu, kterou by mohla být země jako je Česká republika zprvu velmi poznamenána. Česko totiž zatím nemá zcela zdravé veřejné finance a stupněm hospodářské vyspělosti se pouze přibližuje předním vyspělým zemím. Měnový kurz tlumí tlaky ze zahraničí a často pomáhá exportérům k lepší konkurenceschopnosti. Jeho ztráta by mohla být velice problematická. I nastavení úrokových sazeb Evropskou centrální bankou by nemuselo českému prostředí plně prospívat. Česká národní banka kopíruje úrokové sazby přední bankovní organizace a nikterak se nepředpokládá, že by v budoucnu mohla zaujmout jinou strategii. Výše úrokových sazeb je zdrojem přílivu kapitálu do české země. Změna národní měny na podobu eura, odstraní kurzové riziko a je zde další prostor k zahraničním investicím. Takováto nabídka již stojí za zvážení, neboť za stávajícího nejistého prostředí na světových trzích, bychom se také mohli dostat do situace, kdy bude panovat vysoká inflace, velká nedůvěra mezi finančními institucemi, začnou se prohlubovat hospodářské rozdíly a my navíc nebudeme mít zavedené euro. Je tedy legitimní otázka, proč nestanovit datum vstupu do eurozóny a tím jít vstříc plnění

konvergenčních kritérií. V budoucnu tento krok stejně budeme muset učinit. A budoucí podmínky lze v dnešní době pouze odhadovat.

Diplomová práce poskytuje k datu zpracování souhrnné informace o celém dosavadním průběhu vytváření měnové unie, následně popisuje přínosy a rizika zavedení eura a s tím spojené dopady na jednotlivé ekonomické subjekty v rámci Evropské unie. Práce je proto určena široké veřejnosti, která si může rozšířit své vědomosti o tomto důležitém kroku.

Práce popisuje zavedení společné měny do států eurozóny, hodnotí plnění maastrichtských konvergenčních kritérií jednotlivými členskými zeměmi Evropské unie. Shrnuje pozitivní a negativní dopady na občany, podnikatele a stát. V závěru hodnotí stav v České republice a uvádí postoje Vlády České republiky a občanů. Domnívám se, že cíl diplomové práce byl naplněn.

Použitá literatura

Knihy

- [1] FAJMON, Hynek; KLAUS, Václav, KRUTÍLEK, Ondřej a další. *Euro versus koruna*, 2. rozšířené vydání. Centrum pro studium demokracie a kultury. 2008. 215 s. ISBN 978-80-7325-138-3
- [2] MACH, Petr. *Úskalí evropské integrace*. 1. vydání. Centrum pro ekonomiku a politiku. Praha 2002. 74 s. ISBN 80-86547-09-4
- [3] MARKOVA, Jana. *Mezinárodní měnové instituce*. 1. vydání. Praha: VŠE. 2002. 254 s. ISBN 80-245-0431-6
- [4] SEAR, Sear. *Euro: jak se vyrovnat s důsledky zavedení jednotné evropské meny*. 1. vydání. Management Press, Ringier ČR, a.s., Praha 1999. 142 s. ISBN 80-85943-86-7
- [5] ŠVARCOVÁ, Jena. *Ekonomie*, Centrum pro rozvoj ekonomického vzdělávání. 2003/2004. 277 s. ISBN 80-902552-8-0

Časopisy

- [6] MIRVALD, Michal. Nebojte se eura!. *Euro*. 2009. č.1. s. 66-67
- [7] KALOUSEK, Miroslav. Končím s eurem. *Euro*. 2008. č.46.s. 45-47
- [8] Termín přijetí eura letos stanoven nebude. *Měsíčník EU aktualit*. 2008. č. 62. s 2
- [9] ZAORAL, Karel, Otazník jménem euro. *Euro*. 2008. č.30. s. 38-41

Internet

- [10] 5.díl – Maastrichtská smlouva. *Podnikatelské centrum*. [online]. 10.12.2007. [cit. 2009-01-12]. Dostupné z: <<http://www.podnikatelskecentrum.cz/kategorie/evropska-unie/clanky/5dil---maastrichtska-smlouva.html>>
- [11] Aktualizovaná strategie přistoupení ČR k eurozóně. *Business Info.cz*. [online]. 30.8.2007. [cit. 2009-03-06]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/statni-finance/aktual-strategie-pristoupeni-cr-eurozone/1000955/45617/>>

- [12] BOHM, Jiří. Pro třetinu Čechů je zavedení eura prestižní záležitostí. *Euroskop*. [online]. 15.10.2008. [cit.2009-04-05]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/38/2705/clanek/pro-tretinu-cechu-je-zavedeni-eura-prestizni-zalezitosti/>>
- [13] Bulharsko v Evropské unii. Eurobarometr 68. *Euroskop*. [online]. podzim 2007. [cit. 2009-02-12]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/389/sekce/bulharsko-v-evropske-unii/>>
- [14] Česká republika a euro. *Evropská komise*. [online]. 7.1.2009. [cit. 2009-03-07]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/euro/ceska_cs.htm>
- [15] Doporučení komise o opatřeních k usnadnění budoucího přechodu na euro. *Ministerstvo financí České republiky*. [online]. 10.1.2008. [cit. 2009-03-06]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/pristup_cr_k_eurozone_38760.html>
- [16] Estonsko v Evropské unii. Eurobarometr 68. *Euroskop*. [online]. podzim 2007. [cit. 2009-02-12]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/515/sekce/estonsko-v-evropske-unii/>>
- [17] Euro a Česká republika. *Zavedení eura v České republice*. [online]. [cit. 2009-03-03]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro.html>
- [18] HAMPL, Mojmír. Vzkaz euromilcům: Probud'te se!. *ČNB*. [online]. 29.10.2008. [cit.2009-03-10]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2008/cl_08_081029.html>
- [19] HAZUCHA, Dušan. Výhody a nevýhody Evropské měnové unie a implikace pro ČR. *euportal*. [online]. 29.3.2006. [cit.2009-03-15]. Dostupné z: <<http://www.euportal.cz/Articles/693-vyhody-a-nevyhody-evropske-menove-unie-a-implikace-pro-cr.aspx>>
- [20] Harmonizovaný index spotřebitelských cen (Harmonised Index of Consumer Prices, HICP). *Zavedení eura v České republice*. [online]. [cit.2009-02-03]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=H>
- [21] HRDÝ, Martin. Co bude, až bude euro? *Měšec.cz*. [online]. 11.7.2001. [cit. 2009-03-07]. Dostupné z: <<http://www.mesec.cz/clanky/co-bude-az-bude-euro/>>
- [22] HRSTKOVÁ, Julie. Euro? Raději později než dřív. *Ekonom.ihned.cz*. [online].

- 14.8.2003. [cit.2009-02-04]. Dostupné z:<http://bankovnictvi.ihned.cz/3-13224380-turbulenc%ED-900000_d-c8>
- [23] Hrubý domácí produkt. *Business center.cz*. [online]. [cit.2009-03-29]. Dostupné z: <<http://business.center.cz/business/pojmy/p609-hruby-domaci-produkt.aspx>>
- [24] Měnová unie a jednotná měna. *Businessinfo.cz*. [online]. 11.11.2003. [cit. 2009-01-28]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/menova-unie-a-jednotna-mena/1000521/11015/#b1#b1>>
- [25] JEDLIČKA, Jan. Národní plán zavedení eura v ČR. *Business Info.cz*. [online]. 30.4.2007. [cit. 2009-03-07]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/statni-finance/narodni-plan-zavedeni-eura-v-cr/1000955/44159/>>
- [26] JEDLIČKA, Jan. Ani Švýcarsko, ani Slovensko. *Listy*. [online]. březen 2008. [cit.2009-02-28]. Dostupné z: <<http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=083&clanek=030810>>
- [27] JEDLIČKA, Jan. Krize a euro, aneb Česko proti všem. *Peníze.cz*. [online]. 2.12.2008. [cit. 2009-03-25]. str. 130-131. Dostupné z: <<http://www.penize.cz/47395-krize-a-euro-aneb-cesko-proti-vsem>>
- [28] Konference ECB k právním aspektům eura. *Zavedení eura v České republice*. [online], 26.2.2009, [cit. 2009-03-03], Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/index_1106.html>
- [29] Konvergenční kritéria. *Centrum pro rozvoj ekonomického vzdělání*. [online]. [cit. 2009-02-08]. Dostupné z: <http://www.ceed.cz/makroekonomie/75_konvergenzni_kriteria.htm>
- [30] Konvergenční zpráva 2004. *Evropská centrální banka*. [online]. [cit. 2009-01-10]. s. 49. Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004cs.pdf>>
- [31] Konvergenční zpráva, květen 2008, *Evropská centrální banka*. [online]. [cit. 2009-02-13], str. 52-54, Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200805cs.pdf>>
- [32] Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium. *ČNB*. [online]. červenec 2003. [cit. 2009-03-29]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2003/2003_cervenec/boxy_a_prilohy/mp_zpinflace_prilohy_c_03_cervenec_p1.html>

- [33] Litva v Evropské Unii. Eurobarometr 68. *Euroskop*. [online]. podzim 2007. [cit. 2009-02-12]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/495/sekce/litva-v-evropske-unii/>>
- [34] Lotyšsko v Evropské unii. Eurobarometr 68. *Euroskop*. [online]. podzim 2007. [cit. 2009-02-12]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/488/sekce/lotyssko-v-evropske-unii/>>
- [35] Maďarsko v Evropské unii. *Euroskop*. [online]. 3.11.2006. [cit. 2009-02-12]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/479/sekce/madarsko-v-evropske-unii/>>
- [36] Makroekonomické výhody. *Zavedení eura v České republice*. [online]. [cit. 2009-03-12]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_makroekonom.html>
- [37] Mechanismus směnných kurzů. *Euroskop.cz*. [online]. [cit. 2009-03-29]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/320/sekce/mechanismus-smennykh-kurzu/>>
- [38] Měnová unie pro a proti. *Euroskop*. [online]. [cit. 2009-03-06]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/323/sekce/menova-unie---pro-a-proti/>>
- [39] Metodické vysvětlivky. *Český statistický úřad*. [online]. 22.3.2009. [cit. 2009-02-05]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/63002B169D/\\$File/72010812mcz.doc](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/63002B169D/$File/72010812mcz.doc)>
- [40] Možná přijde i euro. časopis *Hospodáři*. *Podnikatelské portál*. [online]. 10.6.2009. [cit. 2009-03-25]. Dostupné z: <<http://www.podnikatelskyportal.cz/kategorie/finance/clanky/mozna-prijde-i-euro.html>>
- [41] Nevýhody a možná rizika z přijetí eura. *Zavedení eura v České republice*. [online]. [cit. 2009-03-12]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_nevyhody_rizika.html>
- [42] Plnění konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou. *Hospodářská komora České republiky*. [online]. 28.11.2008. [cit. 2009-01-18]. Dostupné z: <http://www.komora.cz/hk-cr-top-02-sede/podpora-podnikani-v-cr/pripominkovani-legislativy/art_27455/244-08-plneni-konvergenčních-kriterií-a-stupně-ekonomické-sladenosti-cr-s-eurozónou-t-28-11-2008.aspx>
- [43] Pilíře evropské integrace. *Aktivní evropský občan*. [online]. [cit. 2009-03-21]. Dostupné z: <<http://www.cpkp.cz/evropskyobcan/manual/pilire.htm>>

- [44] Polsko v Evropské unii. *Euroskop*. [online]. [cit. 2009-02-12]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/466/sekce/polsko-v-evropske-unii/>>
- [45] Rumunsko v Evropské unii. *Euroskop*. [online]. 18.10.2005. [cit. 2009-02-12]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/459/sekce/rumunsko-v-evropske-unii/>>
- [46] Slovo premiéra o vstupu do eurozóny. *Vláda České republiky*. [online]. 24.11.2008. [cit. 2009-03-30]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/interview/slovo-premiera-o-vstupu-do-eurozony-45806/>>
- [47] Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR. Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně. *Ministerstvo financí České republiky*. [online]. prosinec 2007. [cit.2009-03-12]. s. 246. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html>
- [48] Švédsko v Evropské unii. *Euroskop*. [online]. [cit. 2009-02-12]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/403/sekce/svedsko-v-evropske-unii/>
- [49] Usnesení Evropského parlamentu ze dne 18. listopadu 2008 o deseti letech HMU: prvních deset let hospodářské a měnové unie a budoucí problémy. *Evropský parlament*. [online]. 18. listopadu 2008. [cit. 2009-03-06]. Dostupné z: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2008-0543&language=CS>>
- [50] Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou. *ČNB*. [online]. 16.12.2008. [cit.2008-12-28]. s. 24. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2008.pdf>
- [51] Výhody pro občany a spotřebitele. *Zavedení eura v České republice*. [online]. [cit.2009-03-12]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_spotrebitel.html>
- [52] Výhody pro podnikatele. *Zavedení eura v České republice*. [online]. [cit.2009-03-12]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_podnikatel.html>

Seznam příloh

- příloha A Náklady zavedení eura na podnikový sektor
- příloha B Přínosy zavedení eura podnikovému sektoru
- příloha C Členské země EU podle výše příjmů obyvatel
- příloha D Vliv zavedení eura na jednotlivé determinanty dlouhodobého ekonomického růstu v ČR
- příloha E Členské státy eurozóny – rok přistoupení a přepočítací koeficienty

Příloha A

Náklady zavedení eura na podnikový sektor

/Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR. Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně. Ministerstvo financí České republiky. prosinec 2007. s. 76 <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html>/

Druh nákladů		Celkový dopad	Dopad na podnikové sektory
Náklady na úpravu informačních systémů (IT)	Aktualizace softwaru, náklady přepracování, zaškolení uživatelů	silný	Vyšší dopad na podniky se softwarem šitým na míru
Informační a osvětová kampaň	Náklady na poštovné, tisk, materiál, tvorbu podkladů, školení, dočasná vyšší kapacita call center	střední	všechny sektory celoplošně, vyšší dopad u podniků s vyšším počtem zákazníků
Tvorba nových ceníků, sazebníků, infomateriálů a katalogů	Náklady na vnitropodnikové směrnice, personální náklady	malý / střední	všechny sektory celoplošně, vyšší dopad u podniků s širokým produktovým portfoliem
Duální manipulace s hotovostí	Nový software na pokladny, vyškolení pracovníků, zařízení proti padělkům	střední	především dopad na maloobchod a pohostinství
Náklady na výměnu a zabezpečení hotovosti	Náklady na bezpečnostní službu, ev. bankovní poplatky	malý	především dopad na maloobchod a pohostinství
Nevhodně nastavená výše přepočítacího koeficientu	Náklad ve formě znevýhodnění vývozu, poklesu zisku	možný střední / silný	podniky s obchodním kontaktem s eurozónou, hlavně zpracovatelský průmysl a podniky v zahr. vlastnictví
Nevhodně nastavené úrok. sazby jednotné měnové politiky ECB	Náklad ve formě vyšších úrokových sazeb	možný střední	největší dopad na zadlužené podniky s vysokým podílem pohyblivě úročeného bank. dluhu
Tlak odborů na růst mezd	Náklad ve formě vyšších mezd	možný střední	největší dopad na služby

Poznámka: silný vliv má značný dopad na celkové hospodaření podniku a vysoký podíl na nákladech zavedení eura. Střední vliv má slabší dopad na celkové hospodaření podniku. Malý vliv má minimální dopad na celkové hospodaření podniku.

Přínosy zavedení eura podnikovému sektoru

/Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR. Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně. Ministerstvo financí České republiky. prosinec 2007.s. 68.<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html>/

Konkrétní přínos	Druh působení	Dopad na podnikové sektory	Síla vlivu
Eliminace kurzového rizika	Jistý přínos, stálý, přímý a okamžitý dopad	Podniky se zahraničními operacemi v EUR	Silný vliv
Eliminace nákladů na zabezpečení kurzového rizika	Jistý přínos, stálý, přímý a okamžitý dopad	Spíše velké korporace používající pro zajištění opce, pak malé a střední podniky	Malý vliv
Úspora nákladů zahran. platebního styku	Jistý přínos, stálý, přímý a okamžitý dopad	Podniky se zahr. operacemi v EUR	Malý / střední vliv
Eliminace nákladů na směnu valut / deviz a jiných transakčních nákladů	Jistý přínos, stálý, přímý a okamžitý dopad	U valut pro všechny podniky s hotovostními operacemi, u deviz minimální vliv	Malý vliv
Eliminace nákladů za vedení více účtů	Jistý přínos, stálý, přímý a okamžitý dopad	Podniky se zahraničními operacemi v EUR	Malý vliv
Zjednodušení účetnictví	Jistý přínos, stálý, přímý a okamžitý doapd	Podniky se zahr. operacemi v EUR	Malý / střední vliv
Vyšší transparentnost cen	Jistý přínos, možný, dočasný a střednědobý dopad	Celý podnikový sektor	Možný malý / střední vliv
Stabilní měna pro podnikatelská rozhodnutí a menší riziko vyplývající z vnějšího prostředí	Možný přínos, stálý, nepřímý a střednědobý dopad	Celý podnikový sektor	Možný střední vliv
Pokles nákladů na financování podniků a lepší přístup na kapitálové trhy eurozóny	Možný přínos, stálý, přímý a střednědobý dopad	Podniky s pohyblivě úročeným dluhem	Možný malý / střední vliv

Poznámka: Dočasný vliv v průběhu doby odezní, stálý vliv nebude v průběhu doby ubírat na intenzitě; přímý vliv se bezprostředně vztahuje na konkrétní podnik a jeho aktivity, nepřímý vliv působí na podnik zprostředkovaně přes jiné veličiny; jistý vliv nastane určitě, možný vliv nastane za určitých předpokladů a jeho pravděpodobnost je nižší než 100%; okamžitý vliv nastane bezprostředně po zavedení eura, střednědobý vliv se prveví s určitým zpožděním

Silný vliv má značný doapd na celkové hospodaření podniku a vysoký podíl na přínosech z eura. Střední vliv má slabší dopad na celkové hospodaření podniku. Malý vliv má minimální dopad na celkové hospodaření podniku

Členské země EU podle výše příjmů obyvatel

/Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR. Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně. Ministerstvo financí České republiky. prosinec 2007.s. 136 <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html>/

Skupina zemí	HDP na obyvatele v PPS (EU25 = 100%)	Země
s vysokým příjmem	120% a vyšší	Lucembursko, Norsko, Irsko, Island, Švýcarsko, Nizozemí, Rakousko, Dánsko
s vyšším středním příjmem	100-119%	Belgie, Velká Británie, Švédsko, Finsko, Německo, Francie, Itálie
s nižším středním příjmem	50-99%	Španělsko, Kypr, Řecko, Slovinsko, ČR, Portugalsko, Malta, Maďarsko, Estonsko, Slovensko, Litva, Polsko
s nízkým příjmem	méně než 50%	Lotyšsko, Chorvatsko, Rumunsko, Bulharsko, Turecko, Makedonie

Příloha D

Vliv zavedení eura na jednotlivé determinanty dlouhodobého ekonomického růstu v ČR

/Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR. Výzkumné centrum PEF MZLU v Brně. Ministerstvo financí České republiky. prosinec 2007.s. 156 <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_Eura_37652.html>/

	Důsledky přijetí eura v horizontu 5 let			Důsledky nepřijetí eura v horizontu 5 let
	Pesimistická očekávání	Pravděpodobný vývoj	Optimistická očekávání	
Investice	0	+	+	-
Míra nezaměstnanosti	-	0	+	0
Produktivita výrobních faktorů	0	+	+	0
Výskyt asymetrických poptávkových a nabídkových šoků	-	-	0	0
Inflace	-	-	0	0
Vnější rovnováha a zahraniční obchod	0	+	+	-
Ztrata autonomie kurzové politiky	0	+	+	-
Ztráta autonomie měnové politiky	-	0	0	+

Poznámka: 0 nevýznamný vliv, + pozitivní vliv, - negativní vliv na daný ukazatel.

Členské státy eurozóny – rok přistoupení a přepočítací koeficienty

/Členské státy eurozóny. Zavedení eura v České republice.

<http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_clen_staty_eurozony.html>/

Členský stát	Rok přistoupení	Měna	Fixní kurz k euru
Belgie	1999	frank	40,3399
Finsko	1999	marka	4,94573
Francie	1999	frank	6,55957
Irsko	1999	libra	0,787564
Itálie	1999	lira	1936,27
Kypr	2008	libra	0,585274
Lucembursko	1999	frank	40,3399
Malta	2008	lira	0,429300
Německo	1999	marka	1,95583
Nizozemsko	1999	gulden	2,20371
Portugalsko	1999	escudo	200,482
Rakousko	1999	šilink	13,7603
Řecko	2001	drachma	340,750
Slovensko	2009	koruna	30,1260
Slovinsko	2007	tolar	239,640
Španělsko	1999	peseta	166,386